

***Sprawozdanie Zarządu
z działalności
Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości Spółka Akcyjna
za 2016 rok***

Warszawa, 22 maja 2017 r.

SPIS TREŚCI

I.	CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU BPS S.A.	3
1.1.	Struktura Grupy Kapitałowej – spółki podlegające konsolidacji	4
1.2.	Zmiany w Grupie Kapitałowej	5
II.	PODSUMOWANIE ROKU 2016	6
III.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI GRUPY	6
IV.	PODSTAWOWY ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ	11
4.1.	Działalność Banku BPS S.A.	11
4.1.1.	Działalność zrzeszeniowa	12
4.1.2.	Działalność komercyjna	14
4.2.	Działalność realizowana przez spółki Grupy	21
V.	SYTUACJA FINANSOWA I WYNIKI GRUPY KAPITAŁOWEJ	23
5.1.	Rachunek zysków i strat	23
5.2.	Sprawozdanie z sytuacji finansowej	28
5.2.1.	Aktywa	28
5.2.2.	Pasywa	29
VI.	ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM	30
VII.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	33
7.1.	Ryzyko kredytowe	33
7.2.	Ryzyko płynności	34
7.3.	Ryzyko rynkowe	37
7.4.	Ryzyko operacyjne	37
VIII.	ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE	38
8.1.	Władze Banku BPS S.A.	38
8.2.	Akcjonariat Banku BPS S.A.	40
8.3.	Zasady Ładu Korporacyjnego	41
8.4.	Statut Banku BPS S.A.	42
8.5.	Umowy zawarte między Bankiem a osobami zarządzającymi	44
8.6.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	45
8.7.	Działalność w zakresie kontroli i nadzoru	46
8.8.	Systemy kontroli i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych	49
8.9.	Pozostałe informacje	50
IX.	DZIAŁALNOŚĆ MARKETINGOWA I PUBLIC RELATIONS	53
X.	PLANY GRUPY NA PRZYSZŁOŚĆ	54

I. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU BPS S.A.

Grupę Kapitałową tworzą: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz specjalistyczne spółki, które uzupełniają ofertę Banku, realizując jednocześnie własne cele biznesowe.

Bank BPS S.A.

Bank BPS S.A. z siedzibą Centrali w Warszawie, działa na polskim rynku od 1992 roku - początkowo jako Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. z siedzibą we Wrocławiu. Pod obecną nazwą funkcjonuje od 27 marca 2002 r., tj. od momentu przyłączenia sześciu innych banków regionalnych (Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A., Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. oraz później Dolnośląskiego Banku Regionalnego S.A.).

Bank BPS S.A. zrzeszając 355 banków spółdzielczych tworzy Zrzeszenie, obejmujące ok. 64 % wszystkich banków spółdzielczych działających w Polsce. Cechą wyróżniającą Bank na tle rynku jest specyficzny charakter prowadzonej działalności bankowej, która opiera się na dwóch filarach: działalności zrzeszeniowej i wspierającej ją bankowości komercyjnej.

Pełniąc funkcję zrzeszeniową, Bank świadczy szeroki zakres usług dla banków spółdzielczych i równocześnie jest ich partnerem biznesowym. Wspiera banki w realizacji zadań statutowych, doskonaleniu działalności bankowej i rozwoju potencjału biznesowego oraz broni ich interesów ekonomicznych i prawnych. Zapewnia ponadto stabilność i płynność płatniczą banków, podnosi ich wiarygodność finansową, efektywnie wykorzystuje nadwyżki środków finansowych oraz wspiera i uzupełnia ofertę handlową Zrzeszenia.

Natomiast w ramach funkcji komercyjnej, Bank poprzez sieć liczącą 40 placówek sprzedażowych oferuje konkurencyjne produkty finansowe dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów indywidualnych. Specjalizuje się w obsłudze samorządów, rolnictwa, jak również przemysłu rolno-spożywczego. Jest jednym z nielicznych banków komercyjnych, który oparty jest wyłącznie na polskim kapitale, a jego większościowym właścicielem i strategicznym partnerem biznesowym są banki spółdzielcze.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. pełni istotną rolę w sektorze bankowości spółdzielczej, która jest najstarszą gałęzią spółdzielczości w Polsce funkcjonującą od 150 lat. Zarówno Bank BPS S.A. jak i zrzeszone z nim banki spółdzielcze opierają się wyłącznie na rodzimym kapitale oraz kultywują polski charakter. Bankowość spółdzielczą wyróżnia jej relacyjny charakter, który kładzie nacisk na budowanie długotrwałych i bliskich relacji z klientami. Bank BPS S.A. oraz banki spółdzielcze to instytucje prospołeczne i silnie zaangażowane w działalność charytatywną na rzecz swoich środowisk.

Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A.

Na koniec 2016 r. w skład Grupy Kapitałowej oprócz Banku BPS S.A. wchodziły podmioty świadczące specjalistyczne usługi m.in. w zakresie działalności maklerskiej, leasingowej, faktoringowej, inwestycyjnej, administracji nieruchomości, IT, jak również zarządzania wierzytelnościami. Grupa funkcjonuje od 2008 r. W początkowym okresie działalności, spółki zależne oferowały jedynie usługi maklerskie, związane z obsługą wierzytelności trudnych oraz kart płatniczych i bankomatów. W kolejnych latach, wychodząc naprzeciw

oczekiwaniom klientów, Grupa Kapitałowa zwiększała zakres produktów i usług, proponowanych przez powoływane w tym celu nowe podmioty.

Obecnie spółki zależne zapewniają klientom kompleksową obsługę finansową, udostępniając w jednym miejscu wystandaryzowane produkty z różnych obszarów działalności, oferowane przez wykwalifikowaną i doświadczoną kadrę pracowników.

Grupa Kapitałowa prowadzi operacje zarówno w polskich złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

1.1. Struktura Grupy Kapitałowej – spółki podlegające konsolidacji

Grupę jednostek objętych sprawozdaniem skonsolidowanym, według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r., stanowiły Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz niżej wymienione podmioty:

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	100,00%
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	84,24%
BPS Doradztwo S.A. (dawniej Dom Inwestycyjny Libero S.A.)	100,00%
BPS Leasing S.A.	100,00%
BPS Faktor S.A.	76,00%
IT BPS Sp. z o.o.	100,00%
BS Leasing S.A.	100,00%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	100,00%
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	100,00%
BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	100,00%
Veni S.A.	100,00%
ABC Finanse S.A.	100,00%
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	99,49%
Zakład Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A.	89,94%
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	99,69%
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	99,78%
QRS Finanse S.A.	100,00%
Con-Finance Sp. z o.o.	100,00%
FW Południe Sp. z o.o.	98,62%
BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o.	68,34%
BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. w likwidacji	68,34%
Solar City Szczecin Sp. z o.o.	81,76%
UP Nieruchomości S.A.*	100,00%

* na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka nie była zarejestrowana w KRS

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Grupa Kapitałowa posiadała certyfikaty inwestycyjne następujących Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych:

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
BPS 1 NS FIZ	100,00%
BPS 3 NS FIZ	46,88%
BPS 4 NS FIZ	50,94%
Quantum 2 FIZ AN	100,00%
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	100,00%
Contango FIZ	87,42%
Contango 2 FIZ	100,00%
Zielony FIZ AN	98,62%
Feniks FIZ AN	81,76%
BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN	68,34%
Quantum 4 FIZ AN w likwidacji	21,20%

Według stanu na 31.12.2016 r. wszystkie wyżej wymienione podmioty Grupy Kapitałowej oraz certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowane były metodą pełną.

1.2. Zmiany w Grupie Kapitałowej

W 2016 r. w Grupie Kapitałowej przeprowadzono następujące zmiany:

- 1) podwyższono kapitał spółek:
  - a) BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. o kwotę 7,0 mln zł,
  - b) BPS Nieruchomości Sp. z o.o. o kwotę 12,0 mln zł;
- 2) przeprowadzono konwersję obligacji na akcje spółki Veni S.A. na kwotę 25 mln zł;
- 3) utworzono:
  - a) Solar City Szczecin Sp. z o.o. (poprzez fundusz Feniks FIZ AN),
  - b) UP Nieruchomości S.A. (poprzez fundusz Uzdrowiska Polskie FIZ AN).

W 2016 r. zmienił się udział Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A w głosach w przypadku:

- 1) FW Południe Sp. z o.o. (podwyższenie kapitału o kwotę 1,0 mln zł);
- 2) BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. (podwyższenie kapitału o kwotę 15,0 tys. zł);
- 3) BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. w likwidacji (podwyższenie kapitału o kwotę 105,0 tys. zł);
- 4) Uzdrowisko Iwonicz S.A. (wykup akcji od Ministerstwa Skarbu Państwa);
- 5) Zakład Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A. (objęcie nowej emisji akcji);
- 6) BPS 3 NS FIZ (objęcie nowej emisji certyfikatów przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS);
- 7) Zielony FIZ AN (objęcie nowej emisji certyfikatów przez Grupę Kapitałową Banku BPS oraz wykup certyfikatów przez podmioty spoza Grupy);
- 8) Feniks FIZ AN (objęcie nowej emisji certyfikatów przez Grupę Kapitałową Banku BPS);
- 9) BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN (objęcie nowej emisji certyfikatów przez Grupę Kapitałową Banku BPS);
- 10) Contango FIZ (wykup certyfikatów przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS);

11) BPS 1 NS FIZ (wykup certyfikatów przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS).

Dodatkowo, Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A. na dzień 31.12.2016 r. utraciła kontrolę w następujących podmiotach:

- 1) Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ – w rezultacie objęcia nowej emisji certyfikatów przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej Banku BPS;
- 2) Quantum 1 FIZ AN – na skutek likwidacji funduszu;
- 3) Quantum 7 FIZ AN – na skutek likwidacji funduszu;
- 4) Rut Pasz Sp. z o.o. – w wyniku sprzedaży aktywów i zobowiązań podmiotu.

II. PODSUMOWANIE ROKU 2016

Miniony, 2016 rok był dla Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. okresem, w którym prowadzono działania mające na celu uporządkowanie sposobu zarządzania spółkami, jak również poprawę efektywności ich funkcjonowania. Rozpoczęto projekty zmierzające do konsolidacji, likwidacji bądź sprzedaży niektórych Spółek z Grupy Kapitałowej Banku BPS.

W przypadku Banku BPS S.A. jako podmiotu dominującego w Grupie był to drugi rok realizacji programu postępowania naprawczego opracowanego na lata 2014-2019. Z sukcesem zrealizowana została większość celów założonych w powyższym dokumencie na 2016 r. Konsekwencja i dyscyplina w podejmowanych przez Bank działaniach przede wszystkim w zakresie: poprawy zarządzania ryzykiem kredytowym, wzmocnienia kapitałowego, jak również budowy oferty produktowej opartej na nowoczesnych i atrakcyjnych cenowo usługach, przyniosły wymierne efekty w postaci poprawy wyniku finansowego oraz podstawowych wskaźników efektywnościowych i wydajnościowych. Wydarzeniem, które w sposób istotny wpłynęło na poprawę sytuacji finansowej Banku było przejęcie Visa Europe przez Visa Inc., w rezultacie którego, Bank jako jeden z beneficjentów transakcji otrzymał ekwiwalent finansowy wynikający z posiadanego udziału w Visa Europe.

Zysk brutto Grupy Kapitałowej w 2016 r. wyniósł 35,8 mln zł, natomiast zysk netto ukształtował się na poziomie 26,2 mln zł. W roku 2015, zarówno skonsolidowany wynik brutto, jak i netto osiągnęły wielkości ujemne i wyniosły odpowiednio minus 43,4 mln zł oraz minus 40,5 mln zł. Ujemne były również wskaźniki ROA¹ i ROE² netto, podczas gdy w 2016 r. osiągnęły wartości odpowiednio 0,14 % i 3,49 %. Efektywność kosztowa mierzona wskaźnikiem C/I wyniosła 67,8 % i w ciągu roku poprawiła się 19,0 pp.

III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI GRUPY

Wzrost gospodarczy

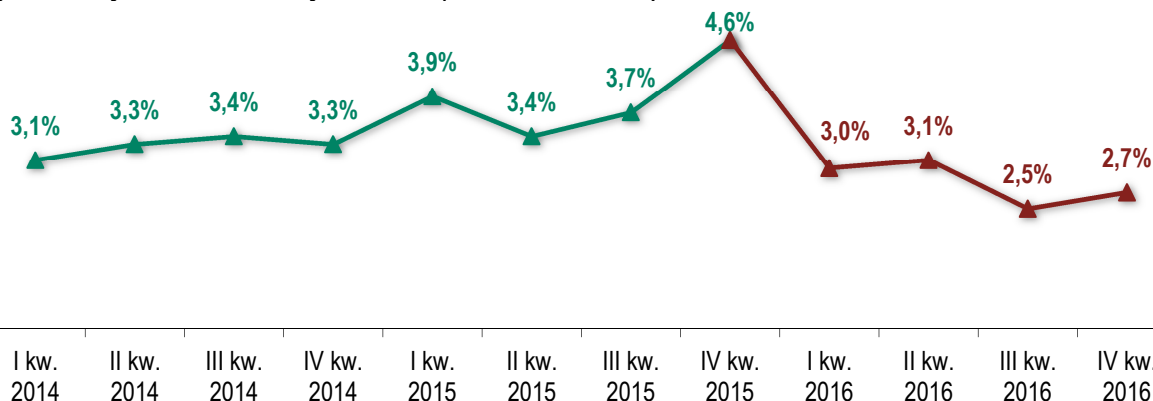
W 2016 r. koniunktura w Polsce była słabsza od tendencji obserwowanych przed rokiem. Według danych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, Produkt Krajowy Brutto w 2016 r. wzrósł w ujęciu realnym

¹ stopa zwrotu z aktywów (ROA), obliczona jako stosunek zysku netto do aktywów razem wyrażonych jako średnia ze stanów bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2016 roku

² stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE) obliczona jako stosunek zysku netto do kapitału własnego wyrażonego jako średnia ze stanów bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2016 roku

o 2,8 % r/r, wobec 3,9 % r/r w roku 2015. Spowolnienie gospodarki było przede wszystkim konsekwencją spadku nakładów inwestycyjnych (o 5,5 % r/r), związanego zarówno z ograniczonym wykorzystaniem środków unijnych, jak i z utrzymującą się niepewnością co do otoczenia regulacyjnego przedsiębiorstw.

Wykres 1. Cykl koniunkturalny w Polsce (zmiana % PKB, r/r)

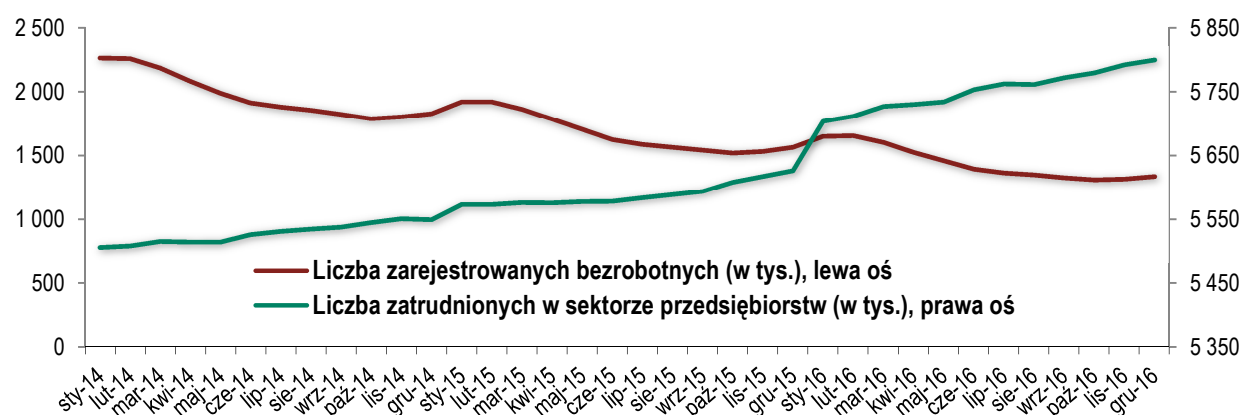

Negatywnego wpływu spadku inwestycji na wypracowany PKB nie zdołał zrekomensować wzrost konsumpcji gospodarstw domowych, którą stymulował zarówno rządowy program „Rodzina 500 plus”, jak i poprawa sytuacji na rynku pracy.

Sytuacja na rynku pracy

Średnie tempo wzrostu zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 2,9 % w ujęciu rocznym, wobec 1,1 % wzrostu przed rokiem. Równocześnie nastąpiło istotne ograniczenie stopy bezrobocia rejestrowanego, która na koniec 2016 r. wyniosła 8,3 %, wobec 9,7 % w 2015 r. Zwiększony popyt na pracę przełożył się również na wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Po uwzględnieniu wskaźnika inflacji, średnie wynagrodzenie w 2016 r. wzrosło o 4,7 % r/r, tj. o 0,2 pp. więcej niż przed rokiem. W efekcie, zwiększenie siły nabywczej płac dodatkowo wspierało utrzymanie gospodarki na ścieżce wzrostu.

Wykres 2. Liczba bezrobotnych i zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)

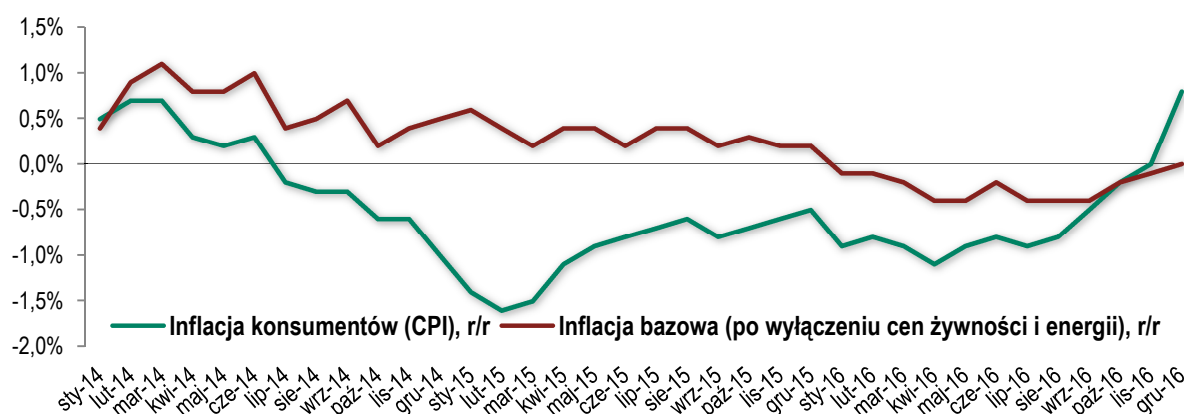

Inflacja

W 2016 r. średni wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł minus 0,6 % r/r, wobec minus 0,9 % w roku poprzednim. Czynnikiem wpływającym na spadek cen konsumpcyjnych w 2016 r. był utrzymujący się przez wiele miesięcy niższy niż przed rokiem poziom cen ropy naftowej na rynkach światowych, który przełożył

się na wyraźny spadek cen paliw w Polsce (o 6,7 % w ujęciu rocznym). Tym niemniej, odnotowany pod koniec 2016 r. wzrost cen paliw ponad poziom sprzed roku, przełożył się na zakończenie w listopadzie ub. r. trwającego od połowy 2014 r. okresu, w którym w Polsce odnotowywano deflację. Kluczowe znaczenie dla wzrostu cen paliw i w konsekwencji powrotu inflacji w Polsce miały osiągnięte pod koniec 2016 r. porozumienia głównych producentów ropy o ograniczeniu limitów dziennego wydobycia tego surowca.

Wykres 3. Inflacja CPI i inflacja bazowa, (r/r)

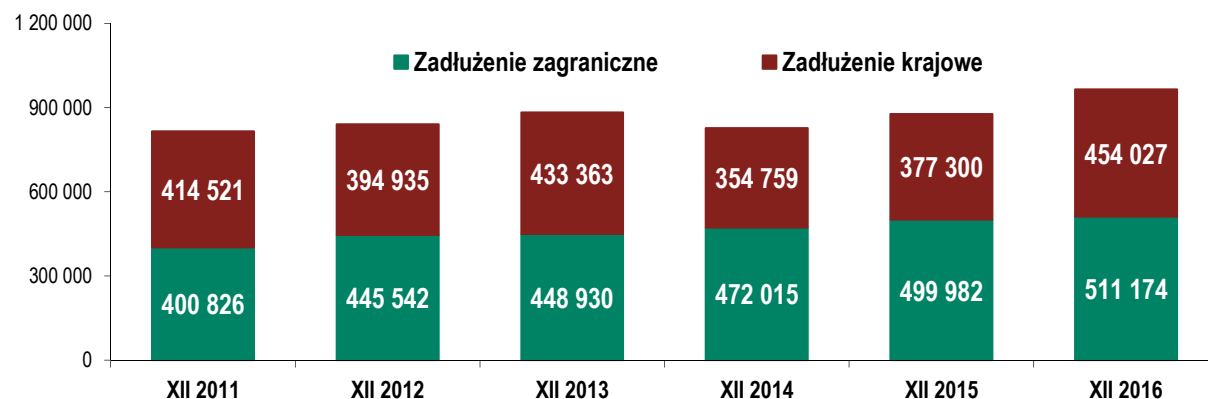

Finanse publiczne (budżet państwa, dług publiczny)

W 2016 r. dochody budżetu państwa zostały oszacowane przez resort finansów na poziomie 314,6 mld zł, zaś deficyt budżetu państwa wyniósł 46,3 mld zł. W porównaniu z wykonaniem budżetu w 2015 r. odnotowano znaczącą poprawę w zakresie zrealizowanych dochodów (wzrost o 25,5 mld zł r/r) oraz nieco wyższy deficyt (wzrost o 3,7 mld zł r/r). Wzrost dochodów ogółem w ujęciu rocznym wynikał głównie (67 %) z wpływu czynników jednorazowych (z aukcji LTE pozyskano 9,2 mld zł, zaś wpływy z zysku NBP wyniosły 7,9 mld zł). Równocześnie, wydatki wzrosły w jeszcze większym stopniu (o 29,2 mld zł r/r, m.in. na skutek wdrożenia programu „Rodzina 500 plus”, którego wartość w 2016 r. wyniosła 17 mld zł).

Rok 2016 był również okresem wyraźnego wzrostu zadłużenia sektora finansów publicznych. Według stanu na koniec 2016 r. państwowy dług publiczny wyniósł 965,2 mld zł, co oznacza wzrost o 87,9 mld zł, tj. o 10,0 % w porównaniu ze stanem na koniec 2015 r. Wzrost zadłużenia w ujęciu rocznym był spowodowany przede wszystkim wzrostem zadłużenia Skarbu Państwa (o 90,5 mld zł). W tym samym okresie zadłużenie sektora samorządowego zmniejszyło się o 2,5 mld zł. Wstępne szacunki GUS dotyczące relacji zadłużenia według metodologii stosowanej przez Komisję Europejską do PKB, wskazują z kolei, iż w ubiegłym roku dług finansów publicznych osiągnął poziom 54,4 % PKB (wobec 51,1 % PKB na koniec 2015 r.), zaś deficyt finansów publicznych w relacji do PKB wyniósł w 2016 r. 2,4 % (wobec 2,6 % w 2015 r.).

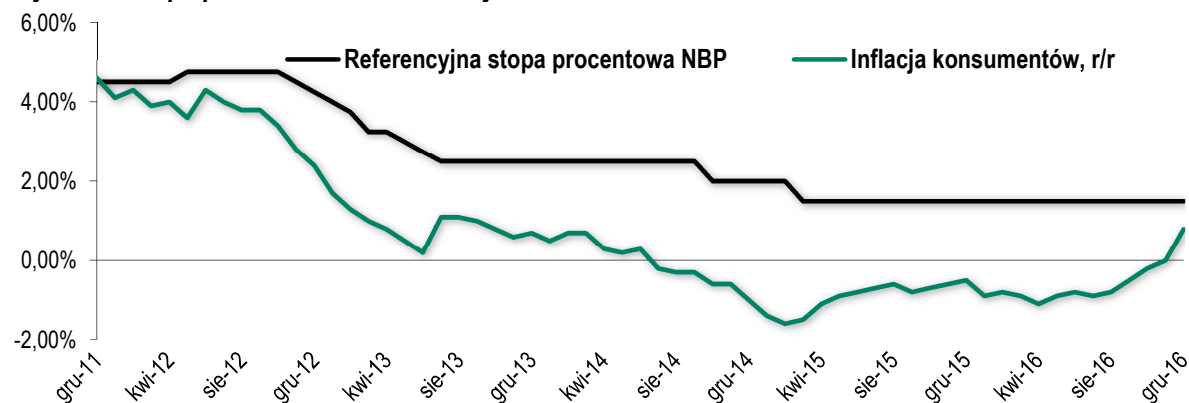

Wykres 4. Zadłużenie sektora finansów publicznych (w mln zł)

Rynki finansowe

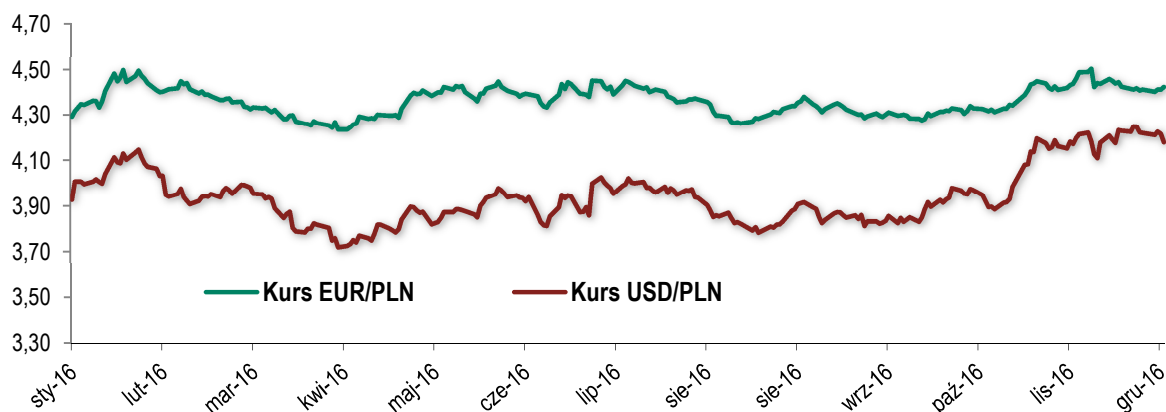
Rynek stopy procentowej

Ze względu na fakt, iż niski poziom wskaźnika inflacji w 2016 r. był konsekwencją czynników, na które Rada Polityki Pieniężnej nie ma wpływu, władze monetarne nie zmieniły poziomu stóp procentowych NBP. W efekcie, stopa referencyjna na koniec 2016 r. wyniosła 1,50 %, bez zmian w porównaniu ze stanem na koniec 2015 r. Stabilizacja stóp procentowych NBP przełożyła się na poziom stawek rynkowych, które nie uległy istotnym zmianom. Na koniec 2016 r. WIBOR 1M i WIBOR 3M ukształtowały się na poziomie 1,66 % oraz 1,73 %, wobec odpowiednio 1,65 % i 1,72 % przed rokiem.

Wykres 5. Stopa procentowa NBP a inflacja konsumentów

Rynek walutowy

W 2016 r. średni kurs EUR/PLN i USD/PLN wyniósł odpowiednio 4,36 zł i 3,94 zł. W stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego złoty osłabił się wobec euro o 0,18 zł, zaś wobec dolara o 0,17 zł. Osłabienie złotego w 2016 r. było m.in. konsekwencją nieoczekiwanego obniżenia w połowie stycznia 2016 r. przez agencję ratingową S&P oceny wiarygodności kredytowej Polski. Negatywny wpływ tego wydarzenia na kurs złotego został podtrzymany także w kolejnych miesiącach, do czego przyczyniła się m.in. obniżka perspektywy ratingu Polski przez kolejną agencję (Moody's) w połowie maja. Osłabieniu złotego w 2016 r. sprzyjały także nieoczekiwane wydarzenia zwiększające niepewność na rynkach finansowych, w szczególności wynik referendum w sprawie członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej, a także wynik wyborów prezydenckich w USA.

Wykres 6. Kurs EUR/PLN i USD/PLN na fixingu NBP

Sytuacja sektora bankowego

Rok 2016 był okresem stabilnego rozwoju akcji kredytowej, czego przejawem był wzrost należności sektora niefinansowego i budżetowego o 5,0 %, wobec 6,9 % wzrostu w 2015 r. W porównaniu z umiarkowanym tempem wzrostu akcji kredytowej, tempo wzrostu depozytów było wyraźnie wyższe (10,6 %, wobec 7,9 % w 2015 r.), co prowadziło do poprawy relacji kredytów do depozytów, która zbliżyła się do stanu równowagi (na koniec 2016 r. relacja kredytów do depozytów wyniosła 101,7 %, wobec 107,1 % na koniec 2015 r.). Równocześnie, w 2016 r. odnotowano wzrost wyniku finansowego netto o 24,2 %, tj. o 2,7 mld zł. Na osiągnięcie wyraźnie wyższego zysku netto wpływ miał m.in. efekt jednorazowego zdarzenia jakim była upadłość SK Banku w 2015 r., w wyniku której cały sektor bankowy w ramach systemu gwarantowania depozytów poniósł w 2015 r. koszty w wysokości 2,0 mld zł. Nastąpiła również poprawa wyniku z tytułu odsetek (o 2,7 mld zł r/r) oraz wyniku na operacjach finansowych. Wzrost wyniku z tytułu operacji finansowych był konsekwencją uzyskania przychodów z rozliczenia sprzedaży udziałów Visa Europe do Visa Inc. (przychód dla polskiego sektora bankowego szacowany jest na ok. 2,5 mld zł). Pozytywny wpływ tych czynników został częściowo zniwelowany poprzez wzrost kosztów funkcjonowania, spowodowany przede wszystkim obowiązującym od 1 lutego 2016 r. podatkiem od niektórych instytucji finansowych. Szacowane wpływy z tego tytułu do budżetu państwa wyniosły w 2016 roku 3,2 mld zł.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na wyłączenie z podstawy opodatkowania części aktywów, podatek ten nie dotyczył banków spółdzielczych. Ze względu na realizowany program postępowania naprawczego, zwolniony z tego podatku był również Bank BPS S.A.

Miniony rok był również okresem znaczącej poprawy wskaźników adekwatności kapitałowej w sektorze bankowym. Łączny współczynnik kapitałowy w sektorze bankowym wyniósł na koniec grudnia 2016 r. 17,36 % i w stosunku do stanu na koniec grudnia 2015 r. był wyższy o 1,05 pp., zaś współczynnik kapitału Tier I ukształtował się na poziomie 15,89 %, tj. o 0,90 pp. wyższym niż odnotowano rok wcześniej.

Sytuacja w innych sektorach finansowych

Rynek funduszy inwestycyjnych

W roku 2016 odnotowano symboliczny spadek wartości aktywów funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez TFI. Według danych UKNF, na koniec 2016 r. ich suma osiągnęła poziom 293,7 mld zł, tj. o 0,1 % (372 mln zł) niższy niż przed rokiem. W niewielkim stopniu zmieniły się również przychody towarzystw funduszy inwestycyjnych, które wyniosły 3,2 mld zł, co w porównaniu do roku poprzedniego oznacza wzrost o 0,2 %. Równocześnie, koszty ogółem wzrosły o 2,1 % r/r, osiągając na koniec 2016 r. poziom 2,6 mld zł. Szybszy wzrost kosztów niż przychodów przełożył się na pogorszenie wyników finansowych netto towarzystw funduszy inwestycyjnych, które wyniosły 498,5 mln zł, wobec 546,5 mln zł w 2015 r. (spadek o 8,8 % r/r).

Rynek leasingowy

Rok 2016 był okresem dynamicznego rozwoju rynku leasingu w Polsce. Według danych Związku Polskiego Leasingu, łączna wartość sfinansowanych aktywów wyniosła 58,1 mld zł, wobec 49,8 mld zł w roku 2015. Uwzględniając strukturę finansowania przedmiotów, najwyższą dynamikę wzrostu odnotowano w kategorii pojazdy osobowe, dostawcze i ciężarowe do 3,5 tony (wzrost o 30,9 %, do 24,4 mld zł), a także transport ciężki (o 17,2 %, do 17,2 mld zł), z kolei wyraźne pogorszenie dynamiki odnotowano w kategorii leasingu nieruchomości (o 49,6 %, do 0,7 mld zł). Ze względu na niewielki udział finansowania nieruchomości w strukturze łącznego rynku leasingu (1,2 %), istotny spadek dynamiki w tej kategorii nie przełożył się negatywnie na ogólny rozwój rynku. Wśród klientów firm leasingowych dominowały (70 % klientów ogółem) mikro i małe firmy (tj. podmioty o obrotach do 20 mln zł).

Rynek faktoringu

Według danych Polskiego Związku Faktorów, factorzy zrzeszeni w PZF odnotowali w 2016 roku obroty na poziomie 158,2 mld zł, tj. o 27,1 mld zł (20,6 %) więcej niż w roku 2015. Dwucyfrowe tempo rozwoju rynku odnotowano również pod względem liczby klientów, którzy skorzystali z faktoringu w 2016 r. (7,9 tys., tj. o 11 % więcej niż w 2015 r.), a także liczby sfinansowanych faktur (7,5 mln, tj. o 16 % więcej niż przed rokiem). Uwzględniając strukturę obrotów według rodzajów usług, filarem wzrostu całego rynku w 2016 r. był faktoring krajowy z obrotami na poziomie 124,9 mld zł, tj. wyższymi o 23,3 mld zł (22,9 %) niż w roku poprzednim.

IV. PODSTAWOWY ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ

4.1. Działalność Banku BPS S.A.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. działa na podstawie Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, Prawa bankowego oraz Kodeksu spółek handlowych. Jest jednym z nielicznych banków komercyjnych, który oparty jest wyłącznie na polskim kapitale, a jego większościowym właścicielem i strategicznym partnerem biznesowym są banki spółdzielcze. Ma wyjątkowy profil działalności, ponieważ łączy funkcje banku zrzeszającego oraz komercyjnego.

4.1.1. Działalność zrzeszeniowa

Bank BPS S.A. na koniec 2016 r. zrzeszał 355 banków spółdzielczych oraz współpracował z Krakowskim Bankiem Spółdzielczym w Krakowie oraz Bankiem Spółdzielczym w Brodnicy, które są bankami niezrzeszonymi. Celem Zrzeszenia jest wzajemna pomoc i współpraca w realizacji zadań statutowych, rozwój i doskonalenie działalności bankowej oraz dbałość o interesy ekonomiczne i prawne banków spółdzielczych.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. współpracuje z bankami spółdzielczymi w wielu obszarach ich działania. W sferze finansowej do podstawowych jego obowiązków należy: prowadzenie rachunków banków spółdzielczych, obsługa elektronicznych rozliczeń pieniężnych oraz wykonywanie na rzecz i w imieniu banków spółdzielczych niektórych czynności bankowych. Bank pełni również rolę pośrednika w zakresie usług rozliczeniowych z KIR, pośredniczy w rozliczeniach dewizowych z klientami banków spółdzielczych, a także w rozliczeniach dopłat do odsetek od kredytów preferencyjnych. Nalicza i utrzymuje rezerwę obowiązkową banków spółdzielczych na rachunku w Banku Centralnym. Wypełnia również za banki obowiązki sprawozdawcze i informacyjne oraz reprezentuje ich interesy wobec instytucji zewnętrznych, tj. Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowego, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, izb gospodarczych, urzędów i instytucji centralnych.

Do zadań Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. należy przyjmowanie od banków spółdzielczych nadwyżek środków finansowych. Pozyskane od nich środki pieniężne lokowane są głównie w dłużne papiery wartościowe (obligacje Skarbu Państwa oraz bony pieniężne).

Bank współpracuje z bankami spółdzielczymi w zakresie udzielania kredytów w konsorcjach, wspierając tym samym ich aktywność kredytową oraz dywersyfikując ryzyko, co między innymi pozwala na finansowanie dodatkowych przedsięwzięć oraz na wykorzystanie nadpłynności banków spółdzielczych i zwiększanie ich rentowności.

Bank BPS S.A. prowadzi działania mające na celu pozyskiwanie dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, zabezpieczających potrzeby klientów Zrzeszenia, a także pośredniczy w pozyskiwaniu przez banki kredytujące gwarancji i poręczeń, zabezpieczających udzielone kredyty.

W 2015 r. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. kontynuował współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego i lokalnymi Funduszami Poręczeniowymi, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz zakładami ubezpieczeń w obszarze oferty bancassurance.

Rok 2016 był okresem dalszego rozwoju w obszarze kart i bankomatów. Oferta usług kartowych skierowanych do zrzeszonych banków spółdzielczych zawiera pełen wachlarz produktów. Należą do niej wydawnictwo i obsługa kart płatniczych, obsługa i rozliczanie bankomatów oraz instalacja, obsługa i rozliczanie terminali POS. Oferowane usługi należą do najnowocześniejszych na rynku. Oferta kart płatniczych obejmuje karty debetowe i kredytowe, zarówno dla klientów indywidualnych jak i firmowych, w tym karty w technologii bezstykowej Visa payWave, MasterCard PayPass, jak również Naklejka Zbliżeniowa. Terminale POS akceptują karty tradycyjne oraz bezstykowe, a także umożliwiają realizowanie transakcji cashback.

W ramach funkcji zrzeczeniowej Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. świadczy ponadto na rzecz banków spółdzielczych usługi, m.in. w zakresie:

- 1) instytucjonalnej kontroli wewnętrznej oraz kontroli bezpieczeństwa informacji, mających na celu zapewnienie zgodności ich działania z przepisami prawa, postanowieniami statutu, regulacji nadzorczych i wewnętrznych oraz Umowy Zrzeszenia;
- 2) wspomagania zarządzania ryzykiem;
- 3) opracowywania i udostępniania wzorcowych regulaminów i procedur;
- 4) zasilenia w gotówkę.

W 2016 r. Bank, oprócz zadań wynikających z Umowy Zrzeszenia, realizował również zadania związane z postanowieniami Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. System Ochrony utworzony został w dniu 31.12.2015 r. przez Bank BPS S.A. oraz 241 zrzeszonych banków spółdzielczych. W 2016 roku dołączyło do niego 37 BS-ów, natomiast w ciągu dwóch miesięcy 2017 r. kolejnych 8. Na koniec marca 2017 r. liczba banków spółdzielczych należących do Systemu Ochrony wyniosła 286. Rolę jednostki zarządzającej Systemem pełni powołana Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, której członkami są wszyscy uczestnicy. Została ona wyposażona w odpowiednie uprawnienia ustawowe oraz umowne.

System Ochrony poprzez stały monitoring bieżącej sytuacji Banku BPS S.A. i zrzeszonych z nim banków spółdzielczych objętych Systemem Ochrony oraz zaplanowane w jego ramach działania prewencyjne i wspomagające, zapewnia wsparcie jego uczestnikom w zakresie płynności i wypłacalności. Udziela także niezbędnej pomocy w przypadku ewentualnego wystąpienia sytuacji niestandardowych w którymkolwiek z banków, uczestników Systemu. Bieżące monitorowanie sytuacji całego Systemu i poszczególnych banków oraz audyt prowadzony według wystandaryzowanych metod, pozwala na bieżąco obserwować zmiany jakie zachodzą wewnątrz Systemu. Banki tworzące System Ochrony, decyzją KNF, zwolnione zostały z przestrzegania wymogu wskaźnika LCR na zasadzie indywidualnej i zobowiązane do przestrzegania wymogu w ujęciu skonsolidowanym. Dodatkowo, uzyskane już zezwolenie na stosowanie zerowej wagi ryzyka dla wzajemnych należności Uczestników Systemu Ochrony, pozwala na obniżenie obciążeń związanych z nowymi regulacjami europejskimi. Uzyskane przez banki odstępstwa od ogólnych wymagań pozwalają ponadto na zmniejszenie wymogów kapitałowych, co bezpośrednio wpływa na ich zdolność kredytowania gospodarki.

System Ochrony Zrzeszenia BPS zapewnia poczucie bezpieczeństwa nie tylko dla samych banków, które go tworzą, ale i dla ich klientów. Przynależność do Systemu Ochrony może stać się ważnym czynnikiem przy wyborze banku przez potencjalnych klientów, poszukujących pewnego i przewidywalnego partnera w prowadzeniu biznesu.

Banki spółdzielcze, które nie zdecydowały się na podpisanie Umowy Systemu Ochrony, mają czas do końca 2018 roku na podjęcie decyzji co do sposobu ich funkcjonowania. Trzyletni okres przejściowy wynegocjowany został przez banki spółdzielcze w okresie prac nad ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Miał on na celu zagwarantowanie wystarczającego czasu dla banków spółdzielczych, które nie wiązały swojej przyszłości z Systemem Ochrony na przygotowanie organizacyjne dla stworzenia nowej struktury zrzeczeniowej, przygotowanie się do samodzielnego funkcjonowania na rynku lub przystąpienie do Systemu Ochrony.

4.1.2. Działalność komercyjna

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność komercyjną poprzez sieć liczącą 40 placówek sprzedażowych na terenie kraju. Szeroka i różnorodna oferta produktowa Banku dostosowywana jest na bieżąco do preferencji i potrzeb klientów - obejmuje produkty związane z oszczędzaniem i inwestowaniem, a także zapewnia wachlarz usług dodatkowych. W swojej działalności Bank stosuje podział klientów na następujące segmenty rynkowe:

- 1) bankowość detaliczną;
  - 2) biznes;
  - 3) agrobiznes;
  - 4) wspólnoty mieszkaniowe,
- którym oferuje dostosowaną do ich potrzeb ofertę produktową.

Segment bankowości detalicznej

Oferta depozytowa

W swojej ofercie dla klientów detalicznych Bank posiada pełną gamę produktów oszczędnościowych, rozliczeniowych oraz kart płatniczych. Klientom tym proponuje się m.in.:

- 1) wygodneKonto – które łączy zalety obsługi rachunku bankowego przez Internet z tradycyjną obsługą w oddziale, dzięki czemu daje swobodę decyzji dotyczących użytkowania konta;
- 2) talentKonto – unikalny na rynku zestaw produktów i usług skierowany do dzieci i młodzieży do lat 18, który przygotowuje do pierwszych kontaktów ze światem finansów oraz uczy zarządzania własnymi oszczędnościami. Zawiera on rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy oraz oszczędnościowy, a młodzieży powyżej 13 roku życia umożliwia korzystanie z nowoczesnej bankowości internetowej oraz karty debetowej z funkcjonalnością zbliżeniową;
- 3) IKonto – rachunek skierowany do studentów i osób, które cenią wygodę obsługi rachunku bankowego przez Internet. Pozwala swobodnie korzystać z nowoczesnego systemu bankowości internetowej e25;
- 4) VIPKonto - rachunek dla osób korzystających z indywidualnych rozwiązań. W ramach jednej opłaty za konto klient otrzymuje szeroki zakres produktów i usług, może korzystać z bezpłatnych wypłat z bankomatów w kraju i na świecie oraz automatycznie lokować środki na atrakcyjnie oprocentowanej lokacie nocnej;
- 5) POL- IKE – idealne rozwiązanie dla klientów, którzy już teraz myślą o zabezpieczeniu swojej przyszłości na emeryturze. Indywidualne Konto Emerytalne daje możliwość długoterminowego odkładania pieniędzy, a dzięki zwolnieniu zysków z podatku dochodowego, pozwala osiągnąć wyższy zysk niż z innych form oszczędzania;
- 6) Rachunek walutowy – idealne rozwiązanie dla klientów pracujących za granicą, zarabiających w walucie wymiennej lub często podróżujących poza granice kraju. Rachunek umożliwia gromadzenie środków, a także przeprowadzanie rozliczeń w walucie. Zapewnia wygodę oraz bezpieczeństwo operacji na koncie.

Uzupełnieniem powyższej oferty jest rachunek oszczędnościowy dający możliwość deponowania środków na wysoko oprocentowanym rachunku oraz swobodę ich wybierania bez utraty odsetek.

Bank oferuje również swoim klientom lokaty, takie jak:

- 1) Lokata 365 – atrakcyjnie oprocentowana, wygodna lokata odnawialna umożliwiająca zdeponowanie środków na indywidualnie określoną liczbę dni;
- 2) Lokata Progres 10 – lokata o progresywnie wzrastającym oprocentowaniu;
- 3) Podwójny Zysk – to połączenie 3 lub 6-cio miesięcznej lokaty z funduszem inwestycyjnym. Lokata oprócz gwarantowanego oprocentowania części depozytowej, daje możliwość osiągnięcia dodatkowego zysku dzięki wzrostowi wartości jednostek/tytułów uczestnictwa funduszy inwestycyjnych.

Dodatkowo, za pośrednictwem spółek zależnych BPS TFI S.A. i Domu Maklerskiego Banku BPS S.A., Bank proponuje swoim klientom bogatą ofertę produktów rynku kapitałowego, tj. szeroki wybór funduszy inwestycyjnych różnych klas aktywów, programy systematycznego inwestowania oraz usługi z zakresu zarządzania portfelami – „Asset Management” oraz innych alternatywnych form inwestowania.

Oferta kredytowa

Bank BPS S.A. posiada w swojej ofercie szeroką gamę produktów kredytowych, takich jak kredyty gotówkowe (kredyt odnawialny, bezpieczna gotówka, kredyt inwestycja), hipoteczne i inne. Bank zmodyfikował także ofertę kredytu MdM, który umożliwia uzyskanie dofinansowania Państwa do wkładu własnego oraz dodatkowego finansowego wsparcia w formie spłaty części kredytu. Oferta kredytów mieszkaniowych wspierana jest promocją pod nazwą „Kredyt hipoteczny z kartą VISA”, w ramach której proponowane są korzystniejsze warunki cenowe niż w ofercie standardowej, pod warunkiem skorzystania przez klienta z innych produktów Banku, takich jak konta osobiste, karta kredytowa VISA, ubezpieczenie od ognia i innych zdarzeń losowych oraz ubezpieczenie na życie. W ofercie przygotowanej dla klientów indywidualnych znajdują się również: Uniwersalny Kredyt Hipoteczny, Kredyt Konsolidacyjny, kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, Kredyt Inwestycja na zakup papierów wartościowych oraz kredyty studenckie.

Segment bankowości biznesowej

Oferta depozytowa

Dla mikro, małych i średnich firm przygotowana jest oferta dopasowana do segmentu wykonywanej działalności i jej specyfiki:

- 1) Startkonto – dla energicznie rozpoczynających działalność gospodarczą niezależnie od formy prowadzonej księgowości;
- 2) Profitkonto – dla przedsiębiorczych, którzy chcą ponosić niskie koszty obsługi konta;
- 3) Premiumkonto – dla profesjonalistów, potrzebujących konta indywidualnie dopasowanego do charakteru wykonywanej działalności.

Dodatkowo, w ofercie znajdują się również rachunki pomocnicze umożliwiające wydzielenie środków na określone cele np. składki ZUS lub płace. Rachunki te prowadzone są zarówno w złotych, jak i w walutach wymiennych (EUR, USD, GBP).

W ramach rachunków powierniczych swoim klientom Bank proponuje:

- 1) Rachunek powierniczy – który zabezpiecza środki finansowe w transakcjach między kontrahentami. Służy do gromadzenia środków pieniężnych powierzonych posiadaczowi rachunku przez osobę trzecią na

podstawie odrębnej umowy. Zgromadzone środki mogą zostać wypłacone posiadaczowi rachunku w momencie spełnienia warunków określonych w umowie rachunku powierniczego;

- 2) Zamknięty mieszkaniowy rachunek powierniczy – to rachunek należący do dewelopera, który zasila nabywca na cele określone w umowie deweloperskiej. Wypłata środków deweloperowi następuje jednorazowo, po przeniesieniu na nabywcę prawa własności lokalu mieszkalnego lub domu;
- 3) Otwarty mieszkaniowy rachunek powierniczy – to rachunek należący do dewelopera, służący gromadzeniu pieniędzy wpłacanych przez nabywcę na cele określone w umowie deweloperskiej. Wypłata środków z rachunku następuje w transzach zgodnych z harmonogramem. Każdorazowa wypłata pieniędzy wymaga stwierdzenia przez Bank zakończenia realizacji danego etapu prac.

W ramach produktów oszczędnościowych oferowanych klientom biznesowym dostępne są między innymi:

- 1) Rachunek Lokacyjny – rachunek, dzięki któremu w wygodny i efektywny sposób można oszczędzać pieniądze. Daje możliwość wpłaty w dowolnej kwocie i czasie oraz wypłaty bez utraty odsetek;
- 2) Lokata 365 – wygodna lokata odnawialna umożliwiająca zdeponowanie środków na indywidualnie określoną liczbę dni;
- 3) Lokata O/N – jednodniowa lokata, na którą przeksięgowywane są automatycznie salda środków pieniężnych stanowiące nadwyżki na rachunkach rozliczeniowych.

Oferta kredytowa

Oferta produktów kredytowych przeznaczonych dla klientów biznesowych zawiera m.in.:

- 1) Kredyt w rachunku bieżącym MIKRO – uproszczony kredyt odnawialny przeznaczony dla klientów, których przychody z tytułu prowadzonej działalności nie przekroczyły 5 mln zł i zaangażowanie kredytowe w Banku (wraz z wnioskowaną transakcją) nie przekracza 2 mln zł. Kredyt udzielany jest na 24 miesiące z możliwością odnowienia na kolejny okres bez konieczności spłaty zadłużenia;
- 2) Kredyt w rachunku bieżącym – odnawialny kredyt w rachunku bieżącym, przeznaczony na finansowanie bieżącej działalności firmy w sytuacji przejściowego braku środków własnych. Każda spłata części lub całości wykorzystanej kwoty kredytu powoduje podwyższenie wolnego salda do ponownego wykorzystania w całym okresie kredytowania. Kredyt udzielany jest na 24 miesiące z możliwością odnowienia na kolejny okres bez konieczności spłaty zadłużenia;
- 3) Kredyt obrotowy – kredyt w rachunku kredytowym, udzielany w PLN i walutach obcych (EUR, USD), przeznaczony na zakup majątku obrotowego (zapasów, środków do produkcji itp.), uruchamiany po przedstawieniu faktury. Okres kredytowania dostosowywany jest do potrzeb klienta (nawet do 36 m-cy);
- 4) Kredyt rewolwingowy – odnawialny kredyt obrotowy, ewidencjonowany w rachunku kredytowym. Jest formą finansowania, w której Bank określa maksymalny limit zadłużenia do wykorzystania;
- 5) Kredytowa linia hipoteczna – długoterminowy kredyt zabezpieczony hipotecznie, przeznaczony na finansowanie dowolnego celu, związanego z prowadzoną działalnością. Maksymalna kwota kredytu wynosi 5 mln zł lub 70 % wartości nieruchomości będącej przedmiotem zabezpieczenia. Klient otrzymuje możliwość korzystania z limitu kredytowego w formie kredytu odnawialnego przez okres 5 lat (po tym okresie kredyt podlega ratalnej spłacie. Maksymalny okres kredytowania to 15 lat;
- 6) Szybka inwestycja – uproszczony kredyt inwestycyjny, przeznaczony na finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z zakupem środków trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu czy

- nieruchomości). Kredyt udzielany jest do kwoty 1 mln zł z okresem kredytowania do 15 lat. Kredyt nie wymaga prognoz i biznesplanu;
- 7) Kredyt inwestycyjny – kredyt przeznaczony na realizację przedsięwzięć rozwojowych i przedsięwzięć inwestycyjnych związanych ze stworzeniem nowego lub powiększeniem istniejącego majątku trwałego firmy;
- 8) Kredyty pomostowe:
- Kredyt pomostowy Unia Biznes – przeznaczony dla tych klientów, którzy w związku z realizacją projektów inwestycyjnych ubiegają się o dotacje z funduszy Unii Europejskiej (możliwość sfinansowania nawet do 100 % wartości przedsięwzięcia). Kredyt udzielany jest w kilku walutach, na okres do 15 lat z okresem realizacji inwestycji do 5 lat;
  - Kredyt technologiczny – przeznaczony dla tych klientów Banku, którzy posiadając status mikro, małego lub średniego przedsiębiorstwa, będą realizować inwestycję technologiczną i będą ubiegać się o dotację w formie premii technologicznej przyznawanej przez Bank Gospodarstwa Krajowego;
- 9) Wykup wierzytelności handlowych – wykup wierzytelności handlowych jest dogodną formą poprawy bieżącej płynności finansowej Przedsiębiorcy (Zbywcy), któremu przysługują wierzytelności od kontrahentów (Dłużników). Bank w ramach przyznanego Zbywcy limitu nabywa poszczególne wierzytelności z prawem do regresu (roszczenia zwrotne) po otrzymaniu zgody Dłużnika na cesję wierzytelności. W wyniku nabycia wierzytelności Bank BPS S.A. staje się wierzycielem Dłużnika, a Zbywca otrzymuje szybciej płatność wierzytelności.
- 10) Gwarancje i poręczenia. Bank udziela poręczeń, gwarancji, regwarancji, potwierdzeń gwarancji oraz podejmuje inne czynności z zakresu obsługi gwarancji wystawionych przez inne banki. W zależności od rodzaju zobowiązania Bank oferuje następujące rodzaje gwarancji:
- gwarancja przetargowa (wadialna),
  - gwarancja zwrotu zaliczki,
  - gwarancja dobrego wykonania umowy,
  - gwarancja terminowej spłaty kredytu,
  - gwarancja zapłaty, zabezpieczająca należności za zakupione towary i usługi,
  - gwarancja zapłaty rat leasingowych,
  - gwarancja stanowiąca zabezpieczenie akcyzowe,
  - gwarancja zabezpieczająca zapłatę długu celnego,
  - gwarancja zabezpieczająca wypłatę nagród osobom wygrywającym w ramach loterii,
  - gwarancja potwierdzająca posiadanie sytuacji finansowej zapewniającej podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie transportu drogowego,
  - gwarancja stanowiąca kaucję gwarancyjną zabezpieczającą kwoty podatku lub zaległości podatkowych w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
  - gwarancja zwrotu zaliczki z PROW 2014-2020 (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich).

Segment agrobiznesu

Oferta depozytowa dla klientów z segmentu agrobiznesu oparta jest na produktach oferowanych klientom mikro, małych i średnich firm, niemniej dostosowana jest do rodzaju i specyfiki wykonywanej działalności.

W ramach produktów kredytowych, oprócz standardowej oferty przeznaczonej dla klientów biznesowych, klientom z segmentu agrobiznesu Bank proponuje:

- 1) Kredyt AGRO – SKUP – kredyt obrotowy udzielany w ramach kredytu obrotowego/rewolwingowego w rachunku kredytowym, przeznaczony dla klientów, którzy prowadzą lub rozpoczynają prowadzenie działalności w zakresie skupu lub przechowywania płodów rolnych, produktów, półproduktów i odpadów z produkcji rolniczej oraz zakupu i przechowywania sezonowych nadwyżek produktów przemysłu rolno-spożywczego;
- 2) Kredyt szybka inwestycja AGRO – uproszczony kredyt inwestycyjny na finansowanie gospodarstw rolnych, może być przeznaczony na utworzenie nowego gospodarstwa rolnego, powiększenie gospodarstwa rolnego mającego powierzchnię ogólną co najmniej 1 ha, reorganizację już posiadanego gospodarstwa rolnego polegającą np. na wprowadzeniu nowej działalności produkcyjnej, specjalizacji produkcji, zwiększenia skali produkcji lub zamianie technologii produkcji, jak również na urządzenie gospodarstwa rolnego;
- 3) Kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR, tj.:
  - a) Kredyty z dopłatą do oprocentowania:
    - Linia KO – nieoprocentowany kredyt obrotowy dla producentów produktów rolnych oczekujących na wypłatę płatności bezpośrednich (kredyt udzielany do 30.06.2016 r.),
    - Linia Z – kredyt inwestycyjny przeznaczony na zakup użytków rolnych z dopłatami do oprocentowania w formie pomocy de minimis,
    - Linia RR – preferencyjna linia kredytowa przeznaczona dla gospodarstw rolnych, działów specjalnych produkcji rolnej i rybactwa śródlądowego na inwestycje w rolnictwie i rybactwie z dopłatami do oprocentowania,
    - Linia PR – preferencyjna linia kredytowa przeznaczona na inwestycje w przetwórstwie produktów rolnych, ryb, skorupiaków i mięczaków z dopłatami do oprocentowania,
    - Linia ZC – preferencyjna linia kredytowa przeznaczona na finansowanie zobowiązań cywilnoprawnych (kredyt udzielany do 30.04.2017 r.),
  - b) Kredyt z częściową spłatą kapitału – kredyt inwestycyjny na zakup użytków rolnych przez młodych rolników z dopłatą ARiMR do kapitału (tzw. linia MRcsk),
  - c) Kredyty kłękowe:
    - kredyt inwestycyjny dla dużych przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa KD01,
    - kredyt obrotowy dla dużych przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa KD02,
    - kredyt inwestycyjny w rachunku kredytowym dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa K01;
    - kredyt obrotowy w rachunku kredytowym dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa K02;
- 4) Kredyty ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej. Dostępnych jest pięć linii kredytowych przeznaczonych na finansowanie:
  - a) inwestycji budowy, przebudowy i remontu dróg publicznych na terenach wiejskich,
  - b) inwestycji oświaty wiejskiej,
  - c) inwestycji zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę,

- d) przedsięwzięć inwestycyjnych na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki,
- e) pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich - „WIARYGODNY PARTNER”.

Segment wspólnot mieszkaniowych

Oprócz standardowej oferty rozliczeniowo-depozytowej, Bank wspólnotom mieszkaniowym proponuje m.in.: usługę identyfikacji przychodzących płatności masowych – polegającą na przetworzeniu, identyfikacji i konsolidacji płatności masowych kierowanych na rachunek bankowy klienta, do postaci jednego pliku wynikowego. Plik wynikowy zawiera dane o płatnościach w formacie Elixir umożliwiającym automatyczne wczytanie do systemu finansowo - księgowego klienta.

Oferta kredytowa zawiera m.in.:

- 1) Kredyt Wspólny Remont – kredyt inwestycyjny przygotowany specjalnie dla wspólnot mieszkaniowych, przeznaczony na finansowanie i refinansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z remontem i modernizacją nieruchomości wspólnej. Kredyt umożliwia finansowanie 100 % inwestycji na 20-letni okres kredytowania;
- 2) Kredyt Wspólny Remont z premią BGK – kredyt inwestycyjny przeznaczony na sfinansowanie przedsięwzięć:
  - a) termomodernizacyjnych w budynkach, lokalnych sieciach ciepłowniczych, lokalnych źródłach ciepła lub zmianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne,
  - b) remontowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych, których użytkowanie rozpoczęto przed 14 sierpnia 1961 r.

Efekty działań sprzedażowych Banku w 2016 r.

Według stanu na 31.12.2016 r. zobowiązania wobec podmiotów niebankowych ukształtowały się na poziomie 2,6 mld zł i w porównaniu do wielkości uzyskanej na koniec poprzedniego roku zwiększyły się o 626,7 mln zł, tj. o 31,7 %.

Tabela 1. Zobowiązania wobec klientów niebankowych (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Zobowiązania wobec klientów niebankowych, z tego:	1 975 592	2 602 320	626 728	131,7%
- klienci korporacyjni	577 584	1 149 395	571 811	199,0%
- rolnicy	41 341	46 601	5 260	112,7%
- przedsiębiorcy indywidualni	93 865	107 037	13 172	114,0%
- osoby fizyczne	933 811	985 949	52 138	105,6%
- instytucje rządowe i samorządowe	170 150	171 592	1 442	100,8%
- pozostałe podmioty	158 841	141 746	-17 095	89,2%

Największy przyrost stanu depozytów w 2016 r. odnotowano w grupie klientów korporacyjnych (o 571,8 mln zł), co było przede wszystkim efektem zwiększenia środków Spółdzielni zarządzającej Systemem Ochrony Instytucjonalnej Zrzeszenia BPS. Na prowadzonym przez Bank rachunku Spółdzielni gromadzone są środki funduszu zabezpieczającego, tj. składki i wkłady pieniężne, a także inne środki niezbędne do prowadzenia bieżącej działalności przez tę jednostkę.

Na przestrzeni 2016 r. zwiększeniu uległy również depozyty osób fizycznych. Pomimo utrzymującej się konkurencji cenowej na rynku oraz systematycznego obniżania się liczby klientów Banku związanego m.in. z likwidacją placówek sprzedażowych, w okresie 12 miesięcy 2016 r. wolumen depozytów omawianych klientów powiększył się o 52,1 mln zł.

Kredyty i inne należności netto Banku na koniec 2016 r. wyniosły 8,4 mld zł i w zestawieniu z wielkością uzyskaną na koniec 2015 r. wzrosły o 654,7 mln zł, tj. o 8,5 %.

Tabela 2. Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom i bankom (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Kredyty i inne należności netto Banku, z tego od:	7 728 685	8 383 345	654 660	108,5%
- banków	358 322	306 844	-51 478	85,6%
- podmiotów finansowych	261 277	373 573	112 296	143,0%
- podmiotów niefinansowych	6 667 659	6 495 233	-172 426	97,4%
- instytucji rządowych i samorządowych	441 427	1 207 695	766 268	273,6%

Zwiększenie portfela kredytowego odnotowano przede wszystkim w segmencie instytucji rządowych i samorządowych, co było wynikiem aktywnego uczestnictwa Banku w 2016 r. w przetargach na finansowanie Jednostek Samorządu Terytorialnego. W ciągu minionego roku Bank przystąpił do 108 przetargów, z czego wygrał 70 na łączną kwotę 1,1 mld zł. Część należności ujęta została w pozycjach pozabilansowych (w przypadku gdy samorzady wstrzymywały się z wydatkowaniem środków na inwestycje), część natomiast znacząco zwiększyła portfel bilansowy.

Wzrost kredytów odnotowano również w grupie podmiotów finansowych (o 112,3 mln zł), co było m.in. rezultatem zaewidencjonowania należności Spółdzielni Systemu Ochrony, stanowiącej wkład pieniężny na fundusz zabezpieczający.

Obniżenie portfela kredytowego w 2016 r. nastąpiło w sektorze niefinansowym, w grupie podmiotów gospodarczych. Powyższa sytuacja była przede wszystkim konsekwencją zmniejszenia obliwa kredytowego w efekcie prowadzonych działań restrukturyzacyjno-windykacyjnych. W wyniku odzyskania transakcji znajdujących się w sytuacji default, spisania należności do ewidencji pozabilansowej oraz sprzedaży wierzytelności, w 2016 r. nastąpiło zmniejszenie portfela kredytowego ogółem o kwotę 0,6 mld zł.

Odnutowano natomiast wzrost kredytów osób prywatnych, co było głównie efektem zwiększonej akwizycji kredytów hipotecznych. Oferta Banku „Mój Dom” przez wiele miesięcy znajdowała się na czele rankingów kredytów hipotecznych. Na przestrzeni 2016 r. stan bilansowy tych kredytów powiększył się o 161,9 mln zł.

Przeciętne stopy procentowe stosowane przez Bank w 2016 r.

Średnie nominalne oprocentowanie depozytów złotych w 2016 r. kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016 r.
Osoby fizyczne	1,32%
Podmioty gospodarcze	0,63%
Jednostki Samorządu Terytorialnego	1,38%

Średnie nominalne oprocentowanie kredytów kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016 r.
Osoby fizyczne	4,13%
- kredyty mieszkaniowe	3,86%
- kredyty gotówkowe	8,45%
Podmioty gospodarcze	4,32%
Jednostki Samorządu Terytorialnego	2,64%

4.2. Działalność realizowana przez spółki Grupy

Spółki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej, zapewniają kompleksową obsługę finansową poprzez udostępnienie klientom w jednym miejscu wystandaryzowanych produktów, świadczonych dotychczas przez inne podmioty.

Dom Maklerski Banku BPS S.A.

Spółka prowadzi działalność maklerską na rzecz klientów korporacyjnych i detalicznych. W ramach świadczonych usług Spółka:

- 1) świadczy usługi w zakresie wykonywania zleceń na regulowanym rynku giełdowym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie (rynek Catalyst, rynek NewConnect);
- 2) pełni funkcję animatora dla emisji obligacji banków spółdzielczych oraz aktywnie współpracuje z nimi w organizowaniu finansowania dla ich klientów korporacyjnych;
- 3) wspólnie z bankami spółdzielczymi kieruje ofertę do jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

Centrum Finansowe Banku BPS S.A.

Przedmiotem działalności Spółki jest restrukturyzacja i windykacja niespłaconych należności oraz zarządzanie wierzytelnościami funduszy sekurytyzacyjnych. Spółka świadczy usługi na rzecz Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., banków spółdzielczych zrzeszonych w Banku BPS oraz innych podmiotów bankowych i pozabankowych.

BPS Doradztwo S.A.

Spółka prowadzi działalność w sferze usług doradztwa finansowego.

BPS Leasing S.A.

Spółka powołana w celu świadczenia kompleksowych usług leasingu środków trwałych dla klientów Grupy Kapitałowej Banku BPS i zrzeszonych banków spółdzielczych. Dotychczas model biznesowy Spółki oparty był na finansowaniu transakcji WWL (Wykup Wierzytelności Leasingowych). W 2016 r. uruchomiono klasyczny model biznesowy oparty na finansowaniu transakcji kredytem celowym.

BPS Faktor S.A.

Spółka powołana została w celu świadczenia usług faktoringowych dla klientów Banku BPS S.A. oraz zrzeszonych banków spółdzielczych.

Oferta produktowa obejmuje szeroką gamę usług, w tym: faktoring z regresem, faktoring bez regresu krajowy, faktoring bez regresu eksportowy, faktoring odwrotny (finansowanie dostępne jest w walutach: PLN, EUR i USD). W ramach kompleksowej obsługi klientów, Spółka dodatkowo świadczy usługi związane z zarządzaniem należnościami, tj. monitorowanie, administrowanie, raportowanie i dochodzenie (windykacja).

IT BPS Sp. z o.o.

Spółka jest producentem i integratorem rozwiązań informatycznych obsługujących instytucje z sektora bankowego, administruje systemami informatycznymi Banku BPS S.A. i banków spółdzielczych oraz nadzoruje prace i rozwój infrastruktury technicznej w całym Zrzeszeniu. Wdraża oprogramowania i aplikacje, świadczy usługi szkoleniowe i konsultingowe, buduje i integruje sieci komputerowe, dostarcza i instaluje sprzęt komputerowy.

Spółka opracowuje rozwiązania IT dla podmiotów z Grupy Kapitałowej Banku BPS i banków spółdzielczych oraz zapewnia niezbędne systemy informatyczne.

BS Leasing S.A.

Spółka BS Leasing S.A. jest spółką celową powołaną dla realizacji transakcji leasingu zwrotnego nieruchomości należących do banków spółdzielczych zrzeszonych w Grupie BPS.

BPS Nieruchomości Sp. z o.o.

Spółka powołana do obsługi administracyjnej, zarządzania majątkiem Banku BPS S.A., podmiotów z Grupy BPS oraz innych podmiotów zewnętrznych. Dodatkowo, Spółka zajmuje się wynajmem, zarządzaniem oraz bieżącym utrzymaniem nieruchomości oraz świadczy usługi dotyczące przedsięwzięć deweloperskich i inspekcji budowlanych na rzecz banków spółdzielczych.

BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.

Celem działalności Spółki było zorganizowanie procesu nabycia, a następnie przygotowania budynku biurowego przeznaczonego na siedzibę Centrali Banku oraz Spółek z Grupy Kapitałowej, przy ulicy Grzybowskiej 81 w Warszawie. Po oddaniu budynku do eksploatacji Spółka jest operatorem zarządzającym i serwisującym nieruchomości.

BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Zadaniem strategicznym Spółki jest dostarczenie Grupie BPS oraz jej klientom bogatej oferty produktów rynku kapitałowego, ze szczególnym uwzględnieniem produktów, takich jak:

- 1) otwarte fundusze inwestycyjne różnych klas aktywów;
- 2) otwarte fundusze inwestycyjne powiązane z lokatami bankowymi;
- 3) zamknięte fundusze inwestycyjne;
- 4) usługi zarządzania aktywami;
- 5) programy systematycznego inwestowania.

Veni S.A.

Spółka powołana została w celu restrukturyzacji majątku i kontynuacji działalności jednego z kredytobiorców Banku. Przedmiotem działalności Spółki jest produkcja i obróbka szkła oraz opakowań szklanych, sprzedaż hurtowa i detaliczna wyrobów ceramicznych, porcelanowych.

ABC Finanse S.A.

Spółka zajmowała się procesem organizacji nabycia Uzdrowisk, będąc jednocześnie stroną umów prywatyzacyjnych, w ramach których Grupa Kapitałowa nabyła udziały w trzech spółkach uzdrowiskowych. Po zmianach właścicielskich Spółka zajmuje się obrotem wierzytelnościami trudnymi.

Uzdrowisko Iwonicz S.A., Zakład Leczniczy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A. Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A., Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.

Spółki prowadzą działalność uzdrowiskową i sanatoryjną.

QRS Finanse S.A. oraz Con-Finance S.A.

Spółki powołane do prowadzenia holdingów finansowych.

FW Południe Sp. z o.o.

Spółka powołana do przygotowania, realizacji i bieżącej eksploatacji farm wiatrowych.

BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. oraz BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. w likwidacji

Spółki powołane w celu realizacji projektów budowlanych.

Solar City Szczecin Sp. z o.o.

Spółka powołana do realizacji projektów budowlanych.

UP Nieruchomości S.A.

Spółka prowadzi działalność w zakresie wynajmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi.

V. SYTUACJA FINANSOWA I WYNIKI GRUPY KAPITAŁOWEJ

5.1. Rachunek zysków i strat

Grupa Kapitałowa Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w 2016 r. wygenerowała zysk brutto w wysokości 35,8 mln zł oraz netto w kwocie 26,2 mln zł. W roku poprzednim, tj. 2015, zarówno skonsolidowany wynik brutto jak i netto osiągnęły wielkości ujemne i stanowiły odpowiednio kwoty minus 43,4 mln zł oraz minus 40,5 mln zł. Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej w 2016 r. ukształtował się na poziomie 25,9 mln zł.

Tabela 3. Podstawowe wielkości skonsolidowanego rachunku zysków i strat (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Wynik z tytułu odsetek	258 659	226 917	-31 742	87,7%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	65 994	69 402	3 408	105,2%
Przychody z tytułu dywidend	1 874	1 286	-588	68,6%
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finans. wycenianych do wart. godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z poz. wymiany	17 594	15 839	-1 755	90,0%
Wynik na działalności inwestycyjnej	13 964	136 498	122 534	977,5%
Wynik na działalności podstawowej	358 085	449 942	91 857	125,7%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	59 773	91 492	31 719	153,1%
Ogólne koszty administracyjne	362 641	367 330	4 689	101,3%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów	-99 201	-138 352	-39 151	139,5%
Wynik na działalności operacyjnej	-43 984	35 752	79 736	-
Udział w zyskach(stratach) jednostek podporządkowanych	600	0	-600	-
Wynik finansowy brutto	-43 384	35 752	79 136	-
Bieżący podatek dochodowy	-1 784	-7 107	-5 323	398,4%
Odroczony podatek dochodowy	4 657	-2 418	-7 075	-
Wynik finansowy netto	-40 511	26 227	66 738	-
Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	-33 003	25 949	58 952	-

Największy wpływ na poprawę wyników uzyskanych w 2016 r. miał wzrost wyniku zrealizowanego na działalności podstawowej, co było przede wszystkim efektem otrzymania przez jednostkę dominującą Grupy Kapitałowej przychodu związanego z rozliczeniem transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc.

Wynik z tytułu odsetek

W 2016 r. wynik z tytułu odsetek Grupy Kapitałowej wyniósł 226,9 mln zł i był niższy od osiągniętego w 2015 r. o 31,7 mln zł, tj. o 12,3 %.

Tabela 4. Wynik z tytułu odsetek (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Przychody z tytułu odsetek, w tym:	481 851	458 725	-23 126	95,2%
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	304 541	278 058	-26 483	91,3%
Przychody z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do terminu zapadalności	139 635	147 763	8 128	105,8%
Koszty z tytułu odsetek, w tym:	223 192	231 808	8 616	103,9%
Koszty z tytułu zobowiązań wobec innych banków	173 347	168 906	-4 441	97,4%
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	23 636	24 197	561	102,4%
Koszty z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	25 275	38 040	12 765	150,5%
Wynik z tytułu odsetek	258 659	226 917	-31 742	87,7%

Wysokość wyniku odsetkowego Grupy Kapitałowej uzależniona jest przede wszystkim od poziomu wyniku odsetkowego wygenerowanego w jednostce dominującej, tj. w Banku BPS S.A. Wynik ten w 2016 r. w Banku ukształtował się poniżej wielkości odnotowanej w roku poprzednim, co było przede wszystkim konsekwencją obniżenia rentowności niektórych produktów bankowych, m.in. na skutek niekorzystnych warunków w zakresie rynkowych stóp procentowych. Niższą niż w roku poprzednim marżę odsetkową odnotowano przede wszystkim na:

- 1) kredytach ogółem Banku – co było efektem stopniowej spłaty kredytów udzielanych w okresach kształtowania się korzystniejszych cen na rynku kredytowym oraz zmiany struktury kredytów (wzrost udziału kredytów dla JST, charakteryzujących się niską marżą oraz kredytów dla sektora finansowego, w którym znajdują się nisko przychodowe należności Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS);
- 2) dłużnych papierach wartościowych – głównie na obligacjach Skarbu Państwa oraz obligacjach komunalnych i komercyjnych;
- 3) zobowiązaniach wobec banków spółdzielczych – co było wynikiem m.in.:
  - a) oferowania BS-om w wybranych dniach promocyjnego oprocentowania dla depozytów krótkoterminowych (w celu zatrzymania odpływu ich środków),
  - b) utrzymywania oprocentowania depozytów bieżących na stałym poziomie w wysokości 0,2 %,
  - c) wprowadzenia w 2016 r. depozytu obowiązkowego charakteryzującego się wyższym oprocentowaniem niż pozostałe depozyty BS,
  - d) oferowania w 2016 r. BS-om obligacji zwykłych niepodporządkowanych z oprocentowaniem na poziomie WIBOR 6M + 450 pb.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Wynik z tytułu prowizji i opłat Grupy Kapitałowej za 2016 r. wyniósł 69,4 mln zł i w porównaniu do osiągniętego w 2015 r. zwiększył się o 3,4 mln zł, tj. o 5,2 %.

Tabela 5. Wynik z tytułu prowizji i opłat (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Wynik z tytułu opłat i prowizji od banków	25 372	31 843	6 471	125,5%
Wynik z tytułu opłat i prowizji od klientów, z tego:	40 622	37 559	-3 063	92,5%
z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	22 807	21 118	-1 689	92,6%
z tytułu obsługi rachunków bankowych	7 837	7 481	-356	95,5%
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	-9 051	-8 267	784	91,3%
z tytułu działaln. maklerskiej, powierniczej i zarząd. funduszami	12 695	9 923	-2 772	78,2%
z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	697	717	20	102,9%
z tytułu rozliczeń pieniężnych	7 397	6 917	-480	93,5%
z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	806	1 102	296	136,7%
z tytułu administracji wierzytelnościami	-831	-942	-111	113,4%
z pozostałych tytułów	-1 735	-490	1 245	28,2%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	65 994	69 402	3 408	105,2%

Wzrost wyniku z tytułu prowizji odnotowano w segmencie dotyczącym banków (o 6,5 mln zł), co związane było z uzyskaniem większego niż w 2015 r. wyniku w obszarze:

- 1) rozliczeń pieniężnych (o 3,8 mln zł), co było głównie rezultatem:
  - a) wprowadzenia począwszy od 2 marca 2015 r. opłaty za transakcje zasileń i odprowadzeń gotówkowych banków spółdzielczych oraz podwyższenia tej opłaty z dniem 1 października 2015 r.,
  - b) wzrostu przychodów z tytułu rozliczeń elektronicznych w związku ze wzrostem liczby realizowanych transakcji;
- 2) kart płatniczych i kredytowych (o 1,8 mln zł), co związane było z:
  - a) przełączeniem bankomatów Banku do sieci Planet Cash. Bank nie otrzymuje przychodów interchange za transakcje kartami innych banków i jednocześnie nie ponosi opłat za obsługę bankomatów i transakcji w nich realizowanych. Zlikwidowane zostały również opłaty za dzierżawę tych urządzeń. Dodatkowo, nie są ponoszone koszty gotówki, serwisu i łączności do bankomatów. Nową pozycją natomiast, która pojawiła się po stronie kosztów jest miesięczny czynsz za bankomaty sieci Planet Cash zlokalizowane w placówkach Banku BPS S.A.,
  - b) podwyższeniem od 1 lutego 2015 r. opłaty pobieranej od banków spółdzielczych za wydawnictwo i obsługę kart, w związku z uruchomieniem w Zrzeszeniu BPS portalu Kartosfera dla klientów banków.

Poniżej wielkości odnotowanej przed rokiem ukształtował się natomiast wynik w segmencie klientów niebankowych (o 3,1 mln zł), głównie w obszarze dotyczącym:

- 1) działalności maklerskiej, powierniczej i zarządzania funduszami – przede wszystkim w związku z uzyskaniem niższych niż przed rokiem przychodów przez Dom Maklerski Banku BPS S.A.;
- 2) udzielonych kredytów i pożyczek – w konsekwencji mniejszej niż w 2015 r. kwoty udzielonych kredytów.

Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wynik z pozycji wymiany oraz wynik na działalności inwestycyjnej

W 2016 r. wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wraz z wynikiem z pozycji wymiany i wynikiem na działalności inwestycyjnej ukształtował się na poziomie 152,3 mln zł i w porównaniu do uzyskanego w 2015 roku zwiększył się o 120,8 mln zł.

Powyzsza sytuacja była przede wszystkim efektem otrzymania przez Bank w czerwcu 2016 r. ekwiwalentu finansowego (131,3 mln zł) wynikającego z posiadanego udziału w Visa Europe, który został wypłacony członkom tej organizacji w związku z przejściem Visa Europe przez Visa Inc. W wyniku rozliczenia transakcji Bank otrzymał kwotę 22,3 mln EUR płatną w gotówce oraz 8 097 sztuk uprzywilejowanych akcji serii C Visa Inc. Ponadto, na dzień rozliczenia transakcji Bank ujął w przychodach z operacji finansowych jako bieżącą wartość należności z tytułu odroczonej płatności kwotę 1,8 mln EUR. Powyzsza kwota zaewidencjonowana została w wyniku na działalności inwestycyjnej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto w 2016 r. ukształtowały się na poziomie 91,5 mln zł i były wyższe niż przed rokiem o 31,7 mln zł.

Tabela 6. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Pozostałe przychody operacyjne	144 944	173 299	28 355	119,6%
Pozostałe koszty operacyjne	85 171	81 807	-3 364	96,1%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	59 773	91 492	31 719	153,1%

W 2016 roku pozostałe przychody operacyjne wygenerowane przez Grupę Kapitałową wyniosły 173,3 mln zł i były wyższe niż przed rokiem o 28,4 mln zł. Największy wpływ na powyzszą sytuację miało uzyskanie przychodów ze sprzedaży:

- 1) części certyfikatów inwestycyjnych BPS 1 NS FIZ;
- 2) części aktywów własnych Spółki Centrum Finansowe Banku BPS S.A. podmiotowi spoza Grupy Kapitałowej BPS.

Pozostałe koszty operacyjne Grupy wyniosły 81,8 mln zł i były korzystniejsze niż w roku 2015 o 3,4 mln zł.

Koszty administracyjne Grupy

Ogólne koszty administracyjne Grupy w 2016 r. wyniosły 367,3 mln zł i w porównaniu do odnotowanych w roku poprzednim były wyższe o 4,7 mln zł, tj. o 1,3 %.

Było to przede wszystkim związane ze wzrostem kosztów amortyzacji (o 12,4 mln zł), w tym przede wszystkim amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych kilku spółek z Grupy.

Tabela 7. Ogólne koszty administracyjne Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Koszty świadczeń pracowniczych	167 192	167 190	-2	100,0%
Koszty działania, w tym:	148 176	140 737	-7 439	95,0%
Oplaty na rzecz KNF	1 851	942	-909	50,9%
Oplaty na rzecz BFG, z tego:	25 483	7 477	-18 006	29,3%
- opłaty obowiązkowe (roczna i ostrożnościowa)	21 096	7 147	-13 949	33,9%
- pozostałe (wypłaty środków gwarantowanych)	4 387	330	-4 057	7,5%
Oplaty na rzecz Spółdzielni Ochrony Zrzeszenia BPS	0	18 657	18 657	-
Oplaty na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	1 328	0	-1 328	-
Amortyzacja	42 991	55 380	12 389	128,8%
Pozostałe	4 282	4 023	-259	94,0%
Ogólne koszty administracyjne	362 641	367 330	4 689	101,3%

Jednocześnie, odnotowano spadek kosztów w grupie kosztów działania, które w zestawieniu z wielkością odnotowaną w 2015 r. zmniejszyły się o 7,4 mln zł. Obniżenie poziomu omawianych kosztów w 2016 r. było przede wszystkim efektem poniesienia niższych kosztów utrzymania, remontów i wynajmu budynków, kosztów leasingu operacyjnego oraz pozostałych kosztów działania.

Ponadto, w 2016 r. nie zaistniała konieczność dokonania przez podmiot dominujący wpłaty na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (FWK), podczas gdy w 2015 r. (na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy), utworzył on rezerwę na koszty wpłat na FWK w wysokości 1,3 mln zł.

W 2016 r. miała miejsce zmiana struktury wydatków ponoszonych na tzw. opłaty obowiązkowe. W związku z przystąpieniem podmiotu dominującego, tj. Banku BPS S.A. do Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, w 2016 r. Bank poniósł koszty opłat na rzecz ww. Spółdzielni w wysokości 18,7 mln zł. Jednocześnie, Bank został zwolniony z części opłat obowiązkowych wnoszonych na rzecz BFG i KNF (koszty opłat na rzecz ww. podmiotów wyniosły odpowiednio 7,1 mln zł oraz 0,9 mln zł). Ponadto, w 2016 r. Bank poniósł koszty wypłaty środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie (0,3 mln zł), podczas gdy w 2015 r. Bank poniósł koszty wypłaty środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie (w wysokości 4,4 mln zł).

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za 2016 r. wyniósł minus 138,4 mln zł i w porównaniu do wielkości odnotowanej za 2015 r. uległ pogorszeniu o 39,2 mln zł. Było to głównie konsekwencją zwiększenia poziomu odpisów na rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne, z uwagi na dokonanie odpisu na wartość firmy oraz majątek trwały jednej ze spółek Grupy.

Zwiększeniu uległ ponadto ujemny wynik z tytułu odpisów na kredyty i pożyczki oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży łącznie o 13,1 mln zł.

Tabela 8. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Wynik z tytułu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe, z tego:	-99 201	-138 352	-39 151	139,5%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	-82 057	-88 810	-6 753	108,2%
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-10 633	-17 028	-6 395	160,1%
Należności z tytułu leasingu finansowego	-1 706	-430	1 276	25,2%
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-873	-777	96	89,0%
Inwestycje w jednostki podporządkowane	-4 600	5 687	10 287	-
Rzeczowe aktywa trwale oraz wartości niematerialne	-1 390	-28 203	-26 813	2 029,0%
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	1 964	852	-1 112	43,4%
Pozostałe	94	-9 643	-9 737	-

5.2. Sprawozdanie z sytuacji finansowej

5.2.1. Aktywa

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. aktywa ogółem Grupy Kapitałowej wyniosły 20,2 mld zł i były wyższe od wielkości odnotowanej na koniec roku 2015 o 2,3 mld zł, tj. o 12,7 %.

Tabela 9. Aktywa Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 357 143	1 697 998	340 855	125,1%
Należności od innych banków	943 857	885 248	-58 609	93,8%
Pochodne instrumenty finansowe	6 133	6 330	197	103,2%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	69 602	6 158	-63 444	8,8%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 096 437	7 777 814	681 377	109,6%
Należności z tytułu leasingu finansowego	283 995	264 257	-19 738	93,0%
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i utrzymywane do terminu zapadalności	7 264 006	8 632 497	1 368 491	118,8%
Zapasy	20 540	14 496	-6 044	70,6%
Rzeczowe aktywa trwale oraz wartości niematerialne	679 024	642 664	-36 360	94,6%
Pozostałe aktywa	172 174	232 151	59 977	134,8%
Aktywa razem	17 892 911	20 159 613	2 266 702	112,7%

Największy udział w strukturze aktywów stanowiły instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży i utrzymywane do terminu zapadalności (42,8 %), jak również kredyty i pożyczki udzielone klientom (38,6 %). W porównaniu do poziomu odnotowanego na koniec poprzedniego roku stan powyższych aktywów zwiększył się o:

- 1) 1,4 mld zł – w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz utrzymywanych do terminu zapadalności, co wynikało przede wszystkim ze wzrostu środków banków spółdzielczych

ulokowanych w jednostce dominującej, tj. w Banku BPS S.A., które stanowią podstawowe źródło finansowania inwestycji w instrumenty dłużne;

- 2) 0,7 mld zł – w zakresie kredytów i pożyczek netto udzielonych klientom, głównie na skutek zwiększenia portfela kredytowego sektora instytucji rządowych i samorządowych (intensyfikacja działań w zakresie finansowania Jednostek Samorządu Terytorialnego), osób fizycznych, jak również w przypadku pozostałych należności.

Tabela 10. Kredyty i pożyczki udzielone klientom według rodzaju (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
W rachunku bieżącym od klientów	449 285	459 840	10 555	102,3%
W rachunku kredytowym	5 976 391	6 561 944	585 553	109,8%
- klienci korporacyjni	3 906 926	3 572 991	-333 935	91,5%
- rolnicy	581 279	553 630	-27 649	95,2%
- przedsiębiorcy indywidualni	346 645	362 387	15 742	104,5%
- osoby fizyczne	916 676	1 097 606	180 930	119,7%
- instytucje rządowe i samorządowe	224 865	975 330	750 465	433,7%
Dłużne papiery wartościowe	261 425	257 691	-3 734	98,6%
Skupione wierzytelności	280 653	266 674	-13 979	95,0%
Pozostałe należności	128 683	231 665	102 982	180,0%
Razem kredyty i pożyczki netto	7 096 437	7 777 814	681 377	109,6%

Zwiększeniu uległ ponadto poziom środków w kasie oraz Banku Centralnym (o 0,3 mld zł), w związku z koniecznością utrzymania średniego miesięcznego salda na tym rachunku w wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

5.2.2. Pasywa

Na koniec 2016 r. w pasywach Grupy zobowiązania stanowiły łącznie 96,2 %, natomiast kapitał własny 3,8 %.

Tabela 11. Pasywa Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	42	37	-5	88,1%
Zobowiązania wobec innych banków	13 633 600	15 703 845	2 070 245	115,2%
Pochodne instrumenty finansowe	3 419	1 353	-2 066	39,6%
Zobowiązania wobec klientów	1 956 757	2 504 261	547 504	128,0%
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	923 733	-432 757	68,1%
Pozostałe zobowiązania ¹	187 852	237 194	49 342	126,3%
Rezerwy ²	22 038	20 433	-1 605	92,7%
Zobowiązania razem	17 160 198	19 390 856	2 230 658	113,0%
Kapitał własny ogółem	732 713	768 757	36 044	104,9%
Pasywa razem	17 892 911	20 159 613	2 266 702	112,7%

¹ w tym zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

² w tym rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Dominującym źródłem finansowania działalności Grupy Kapitałowej były środki ulokowane w Banku BPS S.A. przez zrzeszone banki spółdzielcze. Na przestrzeni minionego roku odnotowano wzrost poziomu powyższych środków, co było w głównej mierze efektem znaczącego przyrostu depozytów klientów banków spółdzielczych, wynikającego z wypłat dofinansowań oraz dotacji unijnych dla rolników i przedsiębiorców. Dodatkowo, w ubiegłym roku prowadzono szereg działań mających na celu pozyskanie środków od zrzeszonych banków spółdzielczych, m.in. poprzez stosowanie promocyjnego oprocentowania depozytów BS, jak również wprowadzenie zmian w zakresie przyjmowania zleceń od banków spółdzielczych na zakup bonów pieniężnych.

W porównaniu do wielkości odnotowanej na koniec 2015 r. zwiększeniu uległy również zobowiązania wobec klientów (o 28,0 %), co wynikało przede wszystkim ze wzrostu środków składanych w podmiocie dominującym przez klientów korporacyjnych (w tym głównie Spółdzielnię zarządzającą Systemem Ochrony Instytucjonalnej Zrzeszenia BPS).

Tabela 12. Zobowiązania wobec klientów Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Klienci korporacyjni	555 071	1 046 576	491 505	188,5%
Rolnicy	41 341	46 601	5 260	112,7%
Przedsiębiorcy indywidualni	97 138	110 933	13 795	114,2%
Osoby fizyczne	933 811	985 949	52 138	105,6%
Instytucje rządowe i samorządowe	170 421	171 795	1 374	100,8%
Pozostałe podmioty	158 975	142 407	-16 568	89,6%
Zobowiązania wobec klientów	1 956 757	2 504 261	547 504	128,0%

Obniżeniu uległy natomiast zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych (o 0,4 mld zł), co wynikało głównie z niższego niż w roku poprzednim poziomu Bankowych Papierów Wartościowych oferowanych bankom spółdzielczym.

W 2016 r. nastąpiło zwiększenie kapitałów własnych Grupy o 36,0 mln zł. Wpływ na powyższą sytuację miało przede wszystkim przeprowadzenie w ubiegłym roku przez podmiot dominujący 7 emisji akcji własnych w łącznej wysokości 157,9 mln zł. Do końca 2016 r. do funduszy własnych zaliczonych zostało 5 pierwszych serii na kwotę 113,1 mln zł, które po odliczeniu kosztów emisji zasiliły kapitał zakładowy i zapasowy, natomiast w przypadku pozostałych 2 serii, zakończenie procesu ich rejestracji w KRS nastąpiło w styczniu 2017 r. Jednocześnie, odnotowano zmniejszenie poziomu kapitału z aktualizacji wyceny, głównie w związku z wysięgowaniem dodatniej wyceny wynikającej z przeszacowania do wartości godziwej udziału posiadanego przez Bank w VISA Europe.

VI. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

W roku 2016 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Grupie Kapitałowej opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;

- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.);
- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W Grupie Kapitałowej istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, funkcjonujący na podstawie „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.” oraz „Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPS S.A.”, jak również instrukcji „Organizacja procesu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje pomiar, monitorowanie, raportowanie, limitowanie i kontrolę adekwatności kapitałowej, efektywną alokację kapitału oraz procedury awaryjne. Podstawową miarą stosowaną do pomiaru adekwatności kapitałowej są współczynniki kapitałowe.

Tabela 13. Adekwatność kapitałowa Grupy Kapitałowej (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Kapitał Tier I	464 697	537 675	72 978	115,7%
Kapitał Tier II	303 440	353 608	50 168	116,5%
Fundusze własne ogółem	768 137	891 283	123 146	116,0%
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko, z tego:	8 698 088	8 648 873	-49 215	99,4%
Kwota ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego	7 785 991	7 721 285	-64 706	99,2%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka operacyjnego	884 604	917 117	32 513	103,7%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka rynkowego	26 244	9 736	-16 508	37,1%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA)	1 249	735	-514	58,8%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,3%	6,2%	0,9 pp.	-
Łączny współczynnik kapitałowy	8,8%	10,3%	1,5 pp.	-

Według stanu na 31.12.2016 r. fundusze własne Grupy Kapitałowej ukształtowały się na poziomie 891,3 mln zł i w porównaniu do stanu odnotowanego na koniec 2015 r. zwiększyły się o 123,1 mln zł, tj. o 16,0 %.

Wzrost funduszy własnych był przede wszystkim efektem zrealizowanego w 2016 r. wzmocnienia kapitałowego w formie emisji akcji oraz obligacji podporządkowanych przez podmiot dominujący. Bank BPS S.A. w roku 2016 przeprowadził:

- 1) 7 emisji akcji własnych o łącznej wartości 157,9 mln zł.
Środki pochodzące z pięciu pierwszych emisji akcji zasiliły fundusze własne Banku kwotą 111,2 mln zł (po uwzględnieniu kosztów związanych z ich przeprowadzeniem). W przypadku pozostałych dwóch serii wyemitowanych w listopadzie 2016 r., zezwolenie KNF na zaklasyfikowanie ich do kapitału podstawowego Tier I wydane zostało w dniu 31.01.2017 r.;

2) 1 emisję obligacji podporządkowanych w kwocie 83,9 mln zł.

W czerwcu 2016 r. po uzyskaniu zgody KNF, wyemitowane instrumenty zaliczone zostały do kapitału Tier II, jednakże Bank zobligowany był do dokonania jego pomniejszeń o kwotę 36,1 mln zł, z tytułu amortyzacji zobowiązań podporządkowanych wyemitowanych w latach poprzednich.

Równocześnie, nastąpiło obniżenie wyceny instrumentów finansowych zaliczanych do portfela dostępnego do sprzedaży, co istotnie wpłynęło na poziom kapitału Tier I osiągniętego na koniec 2016 roku. Było to głównie związane z wysięgowaniem dodatniej wyceny wynikającej z przeszacowania do wartości godziwej udziału posiadanego przez Bank w VISA Europe. W związku z transakcją przejęcia przez Visa Inc. organizacji Visa Europe, Bank dokonał przeszacowania do wartości godziwej powyższego udziału, którą na dzień 31.12.2015 r. ustalono na poziomie 25,3 mln EUR, tj. 107,6 mln zł. Zgodnie z art. 171a ust. 3 pkt 1) ustawy Prawo bankowe dotyczącym okresów przejściowych we wprowadzaniu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013, 40 % powyższej kwoty, po uwzględnieniu skutków podatkowych, zasililo na koniec 2015 roku kapitał Tier I Banku. W czerwcu 2016 r. w wyniku sfinalizowania przedmiotowej transakcji Bank otrzymał ekwiwalent finansowy w formie pieniężnej oraz w formie akcji uprzywilejowanych. Przychody z omawianej transakcji zaliczone zostały do rachunku wyników, jednocześnie nastąpiło wysięgowanie dodatniej wyceny wynikającej z dokonanego przeszacowania. Dodatkowy wpływ na spadek wyceny instrumentów finansowych miało pogorszenie ujemnej wyceny obligacji skarbowych.

Przy wyliczaniu kwot ekspozycji na ryzyko, Grupa Kapitałowa stosuje:

- w zakresie ryzyka kredytowego – metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- w zakresie ryzyka operacyjnego – metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach);
- w obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej – metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu.

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko ukształtowała się na poziomie 8 648,9 mln zł i w porównaniu do wielkości osiągniętej w 2015 r. była niższa o 49,2 mln zł, w tym kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe o 64,7 mln zł oraz kwota ekspozycji na ryzyko rynkowe łącznie z CVA o 17,0 mln zł. Jednocześnie, na poziomie wyższym o 32,5 mln zł ukształtowała się kwota ekspozycji z tytułu ryzyka operacyjnego.

Łączny współczynnik kapitałowy oraz współczynnik kapitału Tier I na koniec 2016 roku ukształtowały się na poziomach 10,3 % oraz 6,2 % i były wyższe od uzyskanych na koniec 2015 r. odpowiednio o 1,5 pp. i 0,9 pp.

Grupa Kapitałowa spełniła wymogi w zakresie funduszy własnych określone w art. 92 ust. 1 Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

VII. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

7.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe oznacza możliwość wystąpienia strat spowodowanych nie wywiązaniem się z warunków zawartych umów przez kontrahentów poszczególnych podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Ryzyko to identyfikowane jest w Grupie Kapitałowej, zarówno w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej, jak i do całego portfela kredytowego.

Ryzyko kredytowe związane jest zarówno z bilansowymi ekspozycjami kredytowymi, jak również z zobowiązaniami pozabilansowymi, do których zaliczane są gwarancje bankowe i niewykorzystane linie kredytowe.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymanie go na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej realizowane jest m.in. poprzez:

- 1) właściwą ocenę ryzyka;
- 2) skuteczny proces monitorowania zaangażowania kredytowego zarówno wobec pojedynczego klienta, jak również całego portfela kredytowego;
- 3) ostrożnościowe podejście do ryzyka, polegające na:
  - a) identyfikacji oraz ocenie aktualnych i potencjalnych źródeł jego występowania,
  - b) preferowaniu płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości,
  - c) stosowaniu metod ograniczania ryzyka kredytowego generowanego przez ekspozycje kredytowe,
  - d) rekomendowaniu stosowania jednolitych zasad oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej.

Bank, w granicach i na zasadach wynikających z obowiązującego prawa, sprawował nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, kierując się regułami odnoszącymi się do nadzorowanych spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa Kapitałowa kontynuowała i rozszerzała współpracę z instytucjami zewnętrznymi, oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

W zakresie portfela kredytowego Grupa Kapitałowa zarządzała ryzykiem na poziomie skonsolidowanym, tj.:

- 1) zarządzała ryzykiem koncentracji zaangażowań, zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów;
- 2) stosowała i monitorowała limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do grupy klientów, produktów, branż, regionów, zabezpieczeń i walut;
- 3) identyfikowała koncentracje zaangażowań i dokonywała oceny poziomu ryzyka kredytowego, związanego z tymi koncentracjami;
- 4) raportowała jakość portfela kredytowego Banku oraz tych podmiotów Grupy Kapitałowej, których działalność obciążona jest ryzykiem kredytowym.

Podstawowe kierunki zarządzania ryzykiem kredytowym wyznacza polityka kredytowa. W ramach jej realizacji działania Grupy Kapitałowej koncentrowały się na poprawie jakości oraz struktury portfela kredytowego.

Poprawa jakości portfela kredytowego realizowana była przez:

- 1) zmniejszenie poziomu akceptowalnego ryzyka dla nowych ekspozycji kredytowych;
- 2) zwiększenie skuteczności monitoringu, w tym wprowadzenie listy obserwacyjnej dla ekspozycji o zidentyfikowanym podwyższonym ryzyku kredytowym;
- 3) wdrażanie działań z zakresu tzw. miękkiej windykacji dla ekspozycji z terminem przeterminowania nie dłuższym niż 90 dni.

W zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania Banku skierowane były na:

- 1) zmniejszenie wartości jednostkowych ekspozycji;
- 2) ograniczanie ryzyka koncentracji poprzez dywersyfikację ryzyka ze względu na zidentyfikowane czynniki ryzyka;
- 3) skrócenie średniego terminu wymagalności portfela kredytowego.

W 2016 r. Grupa Kapitałowa koncentrowała się na finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw, rolników oraz osób fizycznych.

Na jakość portfela kredytowego Grupy Kapitałowej bezpośredni wpływ wywiera portfel kredytowy jednostki dominującej, tj. Banku BPS S.A.

Tabela 14. Główne wskaźniki jakości kredytów i pożyczek udzielonych klientom niebankowym Grupy

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Kredyty ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości (w tys. zł)	2 805 160	2 456 447	-348 713	87,6%
Kredyty ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości/Kredyty ogółem	33,0%	27,2%	-5,8 pp.	-
Wartość odpisów na kredyty i pożyczki z utratą wartości (w tys. zł)	1 378 567	1 221 548	-157 019	88,6%
Odpisy z tytułu utraty wartości / portfel kredytowy ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości	49,1%	49,7%	0,6 pp.	-

Udział kredytów ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości w kredytach i pożyczkach udzielonych klientom niebankowym zmniejszył się z 33,0 % według stanu na 31.12.2015 r. do 27,2 % na 31.12.2016 r. Na poprawę jakości kredytów wpływ miało m.in. wdrożenie nowej polityki kredytowej oraz prowadzenie szczegółowego monitoringu wszystkich transakcji kredytowych.

Na koniec 2016 r. wartość odpisów na kredyty i pożyczki ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości wyniosła 1 221,5 mln zł i w relacji do poziomu odnotowanego przed rokiem była niższa o 157,0 mln zł, tj. o 11,4 %.

7.2. Ryzyko płynności

Ryzykiem płynności Grupa Kapitałowa określa zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązywania się ze zobowiązań i wynikającą z powyższego faktu potencjalną konieczność dokonywania sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach lub poniesienia dodatkowych kosztów pozyskania zewnętrznego finansowania.

Celem Grupy Kapitałowej w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie adekwatnego do potrzeb jej poziomu, realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych

pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych. Zarządzanie ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej obejmuje zarządzanie płynnością bieżącą, średnio- i długoterminową oraz plany działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Płynność finansową Banku i Grupy Kapitałowej kształtują przede wszystkim depozyty złożone przez banki spółdzielcze, angażowane przez Departament Skarbu Banku głównie w bezpieczne i płynne instrumenty dłużne. Aktywa Grupy Kapitałowej są finansowane także depozytami bieżącymi i terminowymi przyjętymi od klientów niebankowych, w szczególności stabilną częścią salda środków pozyskanych od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznanych im limitów, jest ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Ze względu na pełnioną funkcję zrzeszeniową, szczególnym obowiązkiem Banku jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągania wymaganych nadzorczych miar płynności. W ramach zabezpieczenia płynności członków Zrzeszenia BPS, Bank wykonuje czynności, do których zalicza się w szczególności:

- 1) utrzymywanie rezerwy obowiązkowej za BS-y na poziomie wymaganym przez NBP;
- 2) zagospodarowywanie nadwyżek środków finansowych BS-ów;
- 3) sprzedaż zrzeszonym BS-om bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku pieniężnym;
- 4) dokonywanie zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki od BS;
- 5) udzielanie lokat, kredytów i pożyczek, poręczeń, gwarancji bankowych, pożyczek podporządkowanych, limitów operacyjnych na międzybankowym rynku pieniężnym.

Bank systematycznie przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku BPS S.A. i zrzeszonych banków spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

Zapisy Regulaminu Finansowego Zrzeszenia oraz Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wprowadziły w Zrzeszeniu BPS depozyt obowiązkowy, którego wysokość określono na 9 % średniego stanu depozytów w czerwcu i grudniu każdego roku, od którego naliczana jest rezerwa obowiązkowa. Według stanu na koniec 2016 r. łączne saldo depozytu obowiązkowego wyniosło 4,8 mld zł. Funkcjonowanie depozytu obowiązkowego oraz utrzymywanie się relatywnie wysokiego salda depozytów bieżących i terminowych zrzeszonych banków spółdzielczych stabilizowały w 2016 r. sytuację płynnościową Banku.

W związku z decyzją KNF z dnia 10 października 2016 r. Bank zwolniony został z przestrzegania wymogu wskaźnika LCR na zasadzie indywidualnej i zobowiązany do przestrzegania wymogu w ujęciu skonsolidowanym, tj. dla wskaźnika kalkulowanego dla banków należących do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (w tym również Banku BPS S.A.). Wyznaczanie LCR w trybie dziennym, na bazie skonsolidowanej prowadzone jest od 2 listopada 2016 r. Według stanu na koniec 2016 r. wskaźnik LCR za System Ochrony wyniósł 1,7714.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności, zgodnie z obowiązującymi procedurami prowadzony jest dzienny pomiar, monitorowanie i raportowanie płynności finansowej obejmujący:

- 1) analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiające efektywne zagospodarowywanie środków, z uwzględnieniem obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone banki spółdzielcze na wymaganym poziomie;

- 2) wyliczanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności/wymagalności;
- 4) codzienne wyliczanie nadzorczych miar płynności KNF;
- 5) codzienne kalkulowanie wskaźnika LCR;
- 6) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 7) badanie płynności długoterminowej Banku.

Za szczególnie istotne w zarządzaniu płynnością uznaje się utrzymywanie przez Bank odpowiednio wysokiego salda aktywów płynnych, zabezpieczających realizację bieżących i hipotetycznych potrzeb płynnościowych Banku i zrzeszonych banków spółdzielczych oraz prowadzenie działalności w ramach zaakceptowanego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko płynności. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. wartość aktywów płynnych Banku, w skład których wchodziły przede wszystkim łatwo zbywalne skarbowe papiery dłużne i bony pieniężne, wynosiła 7 778,3 mln zł i stanowiła 140 % wymaganego minimalnego ich poziomu. Dla porównania, na koniec 2015 r. wartość środków płynnych oszacowano na poziomie 6 057,7 mln zł, tj. na kwotę stanowiącą 136 % obowiązującego limitu. Nadwyżka aktywów o wysokim stopniu płynności (tj. sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności) nad niestabilnymi środkami obcymi wyliczona w ramach nadzorczych miar płynności ukształtowała się na koniec 2016 r. na poziomie 2 509,3 mln zł, wobec 1 504,6 mln zł rok wcześniej, przy wymaganej minimalnej wartości miary M1 równej 0. Wskaźnik LCR w ujęciu jednostkowym Banku skalkulowano z kolei na 0,75, wobec 0,60 na koniec 2015 r. i przy obowiązującym w roku 2016 minimum na poziomie 0,70.

Kształtowanie się miar płynności KNF i wskaźnika LCR Banku w 2016 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Miary płynności

Miara	31.12.2016	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1 (w tys. zł)	2 509 311	4 859 362	1 093 051	3 072 605	0
M2	1,45	2,32	1,19	1,70	1
M3	2,14	2,43	1,49	1,92	1
M4	1,40	1,49	1,29	1,39	1
LCR	0,75	1,00	0,60	0,82	0,70

Spółki Grupy przekazują do Banku miesięczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe. Informacja w zakresie ryzyka płynności obejmuje raport luki płynności oraz informacje o wewnętrznych miarach wykorzystywanych do badania poziomu płynności finansowej w spółkach zależnych, tj.:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, stanowiący relację majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe do zobowiązań bieżących;
- 3) analiza przepływu środków, zawierająca ocenę realnych przepływów gotówkowych z uwzględnieniem terminów pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

W ramach comiesięcznej analizy dotyczącej ryzyka finansowego w działalności Banku przygotowywana jest ocena sytuacji płynnościowej Grupy Kapitałowej, z uwzględnieniem danych Banku i spółek Grupy. Analiza prezentuje m.in. kształtowanie się dla Grupy Kapitałowej urealnionych wskaźników płynności (do 1, do 3 i do 12 miesięcy) oraz nadzorczych miar płynności M2 i M4.

7.3. Ryzyko rynkowe

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen instrumentów dłużnych, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen, na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów. Najważniejsze ryzyko rynkowe występujące w działalności Grupy stanowi ryzyko stopy procentowej.

W procesie monitorowania ryzyka rynkowego Grupa Kapitałowa stosuje:

- 1) modele wartości zagrożonej VAR;
- 2) analizę wrażliwości BPV;
- 3) analizę scenariuszy, tzw. testy warunków skrajnych.

W ramach analiz wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej prowadzone są badania profilu ryzyka dla 4 jego kategorii, tj. ryzyka terminów przeszacowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości. Pomiar narażenia Banku na ryzyko dokonywany jest w oparciu o analizy luki niedopasowania aktywnych i pasywnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, z uwzględnieniem ich podziału według terminów przeszacowania, rodzaju stawek bazowych i waluty. Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami, ekspozycja Grupy Kapitałowej na ryzyko rynkowe podlega monitoringowi i ocenie, które są prowadzone przez Bank BPS S.A. w oparciu o informacje przekazywane przez spółki Grupy i raportowane nie rzadziej niż kwartalnie w ramach Systemu Informacji Kierownictwa Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej.

7.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne w Grupie Kapitałowej definiuje się jako ryzyko wystąpienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A. odbywa się na podstawie:

- 1) Strategii zarządzania ryzykiem Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.;
- 2) Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.;
- 3) Instrukcji „Organizacja procesu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”;
- 4) Instrukcji „Zasady współpracy podmiotów Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w zakresie sprawozdawczości”.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji na zdarzenia wewnętrzne i zewnętrzne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka.

Ryzyko operacyjne identyfikowane jest ex ante (zdarzenia potencjalne), poprzez proces samooceny ryzyka i kontroli, analizy scenariuszowe oraz ex post (zdarzenia rzeczywiste i incydenty) poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego mierzony jest za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI), przy czym definicje wskaźników opracowywane są w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej. Dla wskaźników KRI określone zostały odpowiednie limity.

System raportowania przez podmioty Grupy Kapitałowej do Banku na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje raporty o stratach nadzwyczajnych, zdarzeniach nadzwyczajnych, kwartalny raport o wszystkich zdarzeniach operacyjnych (ilościowo i wartościowo), wyniki pomiaru ryzyka przy pomocy wskaźników KRI oraz wyniki przeprowadzonego procesu analiz scenariuszowych.

Grupa Kapitałowa stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków realizacji tego ryzyka:

- 1) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowalnego;
- 2) zabezpieczenia fizyczne;
- 3) ubezpieczenia.

VIII. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE

8.1. Władze Banku BPS S.A.

Zarząd Banku – zgodnie ze Statutem – prowadzi sprawy Banku i reprezentuje go na zewnątrz. Prezes Zarządu kieruje bieżącą działalnością oraz pełni nadzór nad całością funkcjonowania Banku.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku. Do szczególnych obowiązków Rady należy powoływanie i odwoływanie członków Zarządu Banku, opiniowanie wszelkich wniosków i spraw wymagających uchwały Walnego Zgromadzenia, wybór biegłego rewidenta badającego sprawozdanie finansowe, zatwierdzanie rocznych planów finansowych i wieloletnich programów rozwoju Banku, zatwierdzanie regulaminu organizacyjnego Banku i regulaminu działania Zarządu Banku. Członków Rady Nadzorczej wybiera Walne Zgromadzenie spośród osób reprezentujących akcjonariuszy Banku, za wyjątkiem dwóch członków Rady Nadzorczej niebędących akcjonariuszami lub ich pełnomocnikami uprawnionymi do wykonywania głosu na Walnym Zgromadzeniu Banku, których wybiera spośród osób spełniających kryterium niezależności.

W 2016 roku skład Zarządu Banku pozostawał niezmienny od 27 stycznia 2015 r., czyli od daty wyrażenia przez Komisję Nadzoru Finansowego zgody na powołanie:

- Pana Zdzisława Kupczyka na funkcję Prezesa Zarządu Banku BPS S.A.,
- Pana Artura Adamczyka na funkcję Wiceprezesa Zarządu, któremu powierzono zarządzanie ryzykiem.

Skład Zarządu Banku w 2016 r. kształtował się następująco:

Tabela 16. Skład osobowy Zarządu Banku BPS S.A. w 2016 r.

Imię i Nazwisko	Pełniona funkcja
Zdzisław Kupczyk	Prezes Zarządu
Artur Adamczyk	Wiceprezes Zarządu
Piotr Chrzanowski	Wiceprezes Zarządu
Dariusz Olkiewicz	Wiceprezes Zarządu

W dniu 23 marca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku dokonało wyboru uzupełniającego skład Rady Nadzorczej o dwóch członków spełniających kryterium niezależności. Uchwałami nr 05/2016 oraz 06/2016 Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku powołało Pana Sławomira Juszczyka oraz Pana Andrzeja Pawlika do Rady Nadzorczej na kadencję obejmującą lata 2013-2017. Bank zrealizował tym samym wymogi nadzorcze oraz warunek nałożony przez Komisję Nadzoru Finansowego zawarty w decyzji dotyczącej uznania Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, w zakresie powołania do Rady Nadzorczej dwóch niezależnych Członków.

W 2016 r. Rada Nadzorcza kadencji obejmującej lata 2013-2017 działała w następującym składzie:

Tabela 17. Skład osobowy Rady Nadzorczej Banku BPS S.A. w 2016 roku

Imię i nazwisko	Pełniona funkcja
Adam Dudek	Przewodniczący Rady Nadzorczej
Roman Hryniewicz	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Roman Domański	Sekretarz Rady Nadzorczej
Zbigniew Bodzioch	Członek Rady Nadzorczej
Józef Czysz	Członek Rady Nadzorczej
Dariusz Jasiński	Członek Rady Nadzorczej
Sławomir Juszczyk	Członek Rady Nadzorczej (od 23 marca 2016 roku)
Paweł Kapel	Członek Rady Nadzorczej
Witold Morawski	Członek Rady Nadzorczej
Barbara Pasierb	Członek Rady Nadzorczej
Andrzej Pawlik	Członek Rady Nadzorczej (od 23 marca 2016 roku)
Piotr Piasecki	Członek Rady Nadzorczej
Hanna Ruszczyńska	Członek Rady Nadzorczej
Czesław Swacha	Członek Rady Nadzorczej
Tadeusz Tur	Członek Rady Nadzorczej
Zdzisław Wojdak	Członek Rady Nadzorczej
Jerzy Woźniczko	Członek Rady Nadzorczej

8.2. Akcjonariat Banku BPS S.A.

Na koniec 2016 r. kapitał zakładowy Banku BPS S.A. składał się z 399 347 691 szt. akcji o wartości nominalnej 1 zł każda.

Tabela 18. Kapitał zakładowy Banku BPS S.A. na 31.12.2016 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Wartość akcji (zł)
A	2 000 000	2 000 000
B	12 000 000	12 000 000
C	4 000 000	4 000 000
D	2 000 000	2 000 000
E	1 865 000	1 865 000
F	1 517 700	1 517 700
H	74 864 077	74 864 077
I	35 000 000	35 000 000
J	66 623 388	66 623 388
K	115 461 039	115 461 039
L	14 708 211	14 708 211
M	24 000 000	24 000 000
N	57 127	57 127
O	12 022 169	12 022 169
P	15 000	15 000
R	2 277 523	2 277 523
S	12 000 000	12 000 000
T	18 936 457	18 936 457
Ogółem	399 347 691	399 347 691

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, posiadając łącznie 82,68 % akcji, w tym banki zrzeszone 79,72 %.

Tabela 19. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2016 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze:	330 169 084	82,68%
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	318 378 460	79,72%
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,34%
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	10 446 193	2,62%
Inne Banki Polskie	11 452 898	2,87%
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,06%
Pozostali akcjonariusze:	52 900 106	13,24%
- osoby fizyczne	1 406 970	0,35%
- pozostali	51 493 136	12,89%
Bank BPS S.A.	607 788	0,15%
Razem	399 347 691	100,00%

W dniu 26 listopada 2015 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło Uchwałę nr 03/2015 w zakresie udzielenia Zarządowi Banku upoważnienia do podwyższania kapitału zakładowego Banku, poprzez emisje akcji o łącznej wartości nominalnej nie większej niż 84 000 000 zł, w drodze jednego lub kilku podwyższeń kapitału zakładowego, z możliwością pozbawienia przez Zarząd, za zgodą Rady Nadzorczej, Akcjonariuszy w całości prawa poboru w stosunku do akcji. Na podstawie ww. Uchwały NWZ, w 2016 r. przeprowadzono siedem emisji akcji, skierowanych do zrzeszonych i współpracujących banków spółdzielczych. W ramach tych emisji BS-y objęły 63 135 190 akcji. W 2016 r. kapitał zakładowy został podwyższony łącznie o kwotę 45 251 149,00 zł wynikającą z wyemitowanych akcji serii: O, P, R, S oraz T, natomiast podwyższenie kapitału o kwotę 17 899 041,00 zł, wynikające z wyemitowanych akcji serii W i Z zostało zarejestrowane w styczniu 2017 r. Tym samym zostały zrealizowane zaplanowane w Programie postępowania naprawczego cele w zakresie wzmocnienia kapitałowego Banku na rok 2016.

W grudniu 2016 r., w ramach subskrypcji prywatnej, przeprowadzona została także ósma emisja akcji (seria U), zaferowana akcjonariuszowi mniejszościowemu. Z uwagi na fakt, że umowa objęcia akcji serii U nie została zawarta w wyznaczonym terminie, podwyższenie kapitału zakładowego Banku w drodze emisji tych akcji w ramach kapitału docelowego nie doszło do skutku.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. Bank posiadał 607 788 sztuk akcji własnych, które nabył w 2012 r. od akcjonariusza mniejszościowego, w ramach kapitału rezerwowego na nabycie akcji własnych Banku, utworzonego na mocy uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku z dnia 27 czerwca 2012 r. w wysokości 5 mln zł.

8.3. Zasady Ładu Korporacyjnego

Decyzją Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dnia 2 grudnia 2014 roku oraz Rady Nadzorczej, Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. przyjął Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 22 lipca 2014 roku. Zasady Ładu Korporacyjnego są zbiorem zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Są one istotnym dokumentem programowym w strategicznej polityce korporacyjnej Banku, który kształtuje odpowiednie modele postępowania.

Zarząd Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., wykonując Uchwałę Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, implementował Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego z dnia 22 lipca 2014 roku, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności wynikającej ze skali, charakteru i specyfiki działania Banku. Korzystając z ww. zasady, w roku 2016 Bank nie stosował następujących zapisów ZŁK:

- 1) § 8 ust. 4 w brzmieniu: „Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego.”;

- 2) § 11 ust. 3, § 49 ust. 4, § 52 ust. 2, § 53, § 54, § 55, § 56, § 57, jako niet dotyczących Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.

Informacje dotyczące stosowania w Banku BPS S.A. Zasad Ładu Korporacyjnego wraz z uzasadnieniem dotyczącym ww. wyłączeń dostępne są na stronie internetowej www.bankbps.pl.

8.4. Statut Banku BPS S.A.

Zasady zmiany Statutu Banku BPS S.A.

Zasady dotyczące dokonywania zmian Statutu w Banku BPS S.A. odbywają się zgodnie z przepisami kodeksu spółek handlowych oraz ustawy Prawo bankowe.

W celu zmiany Statutu, zgodnie z art. 34 ustawy Prawo bankowe, Bank BPS S.A., niezależnie od zakresu spraw określonych w art. 31 ust. 3 Prawa bankowego, każdorazowo kieruje wniosek do Komisji Nadzoru Finansowego o wydanie decyzji w sprawie zmiany Statutu Banku. We wniosku, zawarta jest treść projektowanej zmiany wraz z uzasadnieniem. Po uzyskaniu zgody KNF na dokonanie zmiany Statutu, projekt uzyskuje ostateczne zatwierdzenie przez Zarząd Banku BPS S.A., a następnie kierowany jest pod obrady Rady Nadzorczej Banku, w celu wydania opinii, o której mowa w § 1 pkt 9 Regulaminu działania Rady Nadzorczej Banku BPS S.A., zgodnie z którym Rada opiniuje wszelkie sprawy i wnioski wymagające uchwały Walnego Zgromadzenia. Następnie, informacja o treści projektowanej zmiany kierowana jest do akcjonariuszy Banku wraz z informacją o terminie i szczegółowej procedurze uczestnictwa w danym Walnym Zgromadzeniu. Zgodnie z przepisem art. 430 k.s.h. po podjęciu uchwały w sprawie zmiany Statutu przez Walne Zgromadzenie Banku BPS S.A., Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę o ustaleniu tekstu jednolitego Statutu, a następnie wniosek o wpis zmiany Statutu kierowany jest do KRS.

W przypadkach szczególnych, stosowne uchwały organów Banku o zmianie Statutu mogą być podejmowane przed uzyskaniem decyzji KNF pod warunkiem, iż wejdą w życie po uzyskaniu decyzji Komisji Nadzoru Finansowego.

Sposób działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia

Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. odbywa się jako zwyczajne lub nadzwyczajne zgromadzenie, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych i Statutu Banku na zasadach określonych w Regulaminie obrad Walnego Zgromadzenia.

Do wyłącznej kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:

- 1) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy;
- 2) podejmowanie uchwał o podziale zysku lub pokryciu strat;
- 3) udzielanie członkom organów Banku absolutorium z wykonania przez nich obowiązków;
- 4) powoływanie i odwoływanie członków Rady Nadzorczej oraz ustalanie wysokości wynagrodzenia członków Rady;
- 5) zmiana Statutu Banku;

- 6) podejmowanie uchwał w przedmiocie tworzenia i likwidowania funduszy specjalnych oraz uchwalanie regulaminów określających gospodarkę tymi funduszami;
- 7) emisja obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa;
- 8) zatwierdzanie regulaminu działania Rady Nadzorczej;
- 9) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zgromadzenia;
- 10) podejmowanie uchwał w przedmiocie zbycia przedsiębiorstwa bankowego lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- 11) podejmowanie uchwał w sprawach wniesionych przez akcjonariuszy, Radę Nadzorczą lub Zarząd Banku, albo inne podmioty uprawnione, zgodnie z obowiązującymi przepisami i niniejszym Statutem;
- 12) ustalanie procedury dokonywania ocen odpowiedniości i niezależności kandydatów na członków Rady Nadzorczej, a także ocen Rady Nadzorczej oraz jej członków w trakcie kadencji.

W Walnym Zgromadzeniu uczestniczą Akcjonariusze Banku, którymi są przede wszystkim banki spółdzielcze z nim zrzeszone, a także inne podmioty. Akcjonariusze wykonują swoje prawo głosu osobiście lub przez wyznaczonych pełnomocników. Pełnomocnictwo winno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i powinno być złożone w oryginale przed rozpoczęciem Walnego Zgromadzenia, podczas rejestracji uczestników. Zgodnie z zapisami Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, banki spółdzielcze będące akcjonariuszami Banku są reprezentowane na Walnym Zgromadzeniu przez pełnomocników – wybranych przez Rady Nadzorcze tych banków w głosowaniu tajnym. Przedstawiciele akcjonariuszy i ich pełnomocnicy winni do pełnomocnictw załączyć wyciągi z odpowiednich rejestrów lub inne dokumenty wymieniające osoby uprawnione do reprezentowania akcjonariuszy.

Każdemu akcjonariuszowi Banku przysługuje na Walnym Zgromadzeniu jeden głos z każdej posiadanej akcji. Akcjonariusze Banku nie będący bankami spółdzielczymi zrzeszonymi z Bankiem, na Walnym Zgromadzeniu nie mogą wykonywać łącznie prawa głosu z więcej niż 24 % akcji.

Z uwagi na fakt, iż wszystkie akcje wyemitowane przez Bank są akcjami imiennymi, Walne Zgromadzenia zwoływane są za pomocą listów poleconych lub przesyłek nadanych pocztą kurierską, wysłanych co najmniej dwa tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego, mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno zostać złożone na piśmie lub w postaci elektronicznej Zarządowi nie później niż na czternaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia i zawierać uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad. Wszystkie sprawy umieszczone w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, Zarząd Banku przedstawia Radzie Nadzorczej i Radzie Zrzeszenia do zaopiniowania.

Walne Zgromadzenie, jeżeli zostało zwołane prawidłowo, jest zdolne do podejmowania uchwał bez względu na liczbę reprezentowanych na nim akcji. Uchwały Walnego Zgromadzenia są podejmowane zwykłą większością oddanych głosów, o ile Statut oraz Kodeks spółek handlowych nie wymagają większości kwalifikowanej. Uchwały podejmowane w zakresie zmian w Statucie Banku, zapadają większością 3/4 głosów oddanych. Uchwały podejmowane w zakresie wyłączenia prawa poboru zapadają większością 4/5 głosów oddanych. Uchwały na Walnym Zgromadzeniu podejmowane mogą być jedynie w sprawach objętych

porządkiem obrad, za wyjątkiem uchwał porządkowych oraz w sprawie zwołania Walnego Zgromadzenia. W sprawach nieobjętych porządkiem obrad można powziąć uchwałę, jeżeli cały kapitał zakładowy jest reprezentowany na Walnym Zgromadzeniu, a nikt z obecnych nie wniósł sprzeciwu co do powzięcia uchwały. Walne Zgromadzenie może zmienić porządek obrad w ten sposób, że zmieni kolejność poszczególnych punktów.

Akcjonariusze w trakcie obrad Walnego Zgromadzenia mają prawo do zabrania głosu, którego udziela Przewodniczący Walnego Zgromadzenia. W razie potrzeby złożenia wyjaśnień Przewodniczący Walnego Zgromadzenia udziela głosu członkom Rady Nadzorczej lub członkom Zarządu Banku.

W zgłoszonej sprawie formalnej może zabrać głos najwyżej dwóch mówców, w tym jeden za wnioskiem, drugi przeciw oraz ewentualnie obecny na obradach ekspert, po czym Przewodniczący Walnego Zgromadzenia zarządza głosowanie w sprawie przyjęcia lub odrzucenia wniosku. Podczas obrad Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłaszania wniosków, pod warunkiem odczytania ich treści oraz złożenia w formie pisemnej do Komisji Uchwał i Wniosków.

Podczas obrad Walnego Zgromadzenia głosowania są jawne, chyba że przepisy ustanawiają wymóg przeprowadzenia głosowania tajnego, które jest obligatoryjne w szczególności w następujących sprawach:

- 1) przy wyborach Rady Nadzorczej Spółki,
- 2) przy rozpatrywaniu wniosków o usunięcie członków Rady Nadzorczej Spółki,
- 3) przy wnioskach o pociągnięcie członków Rady Nadzorczej do odpowiedzialności,
- 4) w sprawach osobowych.

Akcjonariusze nie mogą, ani osobiście, ani przez pełnomocnika, ani jako pełnomocnicy innych osób głosować przy podejmowaniu uchwał dotyczących:

- 1) ich odpowiedzialności wobec Spółki z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium,
- 2) sporów pomiędzy nimi a Spółką,
- 3) zwolnienia z zobowiązania wobec Spółki.

Na żądanie chociażby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych, Przewodniczący Walnego Zgromadzenia zarządza głosowanie tajne bez względu na jego przedmiot.

8.5. Umowy zawarte między Bankiem a osobami zarządzającymi

W rozumieniu przepisów § 2 ust. 1 pkt. 30 lit. a rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. nr 33, poz. 259 z późn. zmianami) osobami zarządzającymi Bankiem są członkowie Zarządu.

Z każdym z członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. była zawarta umowa o pracę obowiązująca w 2016 roku, przewidująca odprawę w razie nie powołania członka Zarządu na okres kolejnej kadencji, w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia miesięcznego brutto.

Ponadto, w okresie obowiązywania umowy, na każde wezwanie Rady Nadzorczej, istnieje możliwość podpisania przez członków Zarządu umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. Umowa ta może przewidywać okres od jednego do sześciu miesięcy obowiązywania zakazu konkurencji, w czasie którego pracownik będzie

otrzymywał odszkodowanie w wysokości 50 % wynagrodzenia zasadniczego brutto za każdy miesiąc obowiązywania zakazu konkurencji.

W 2016 roku Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. wypłacił członkom Zarządu łącznie 2 027 tys. zł wynagrodzenia z tytułu umów o pracę w związku z pełnieniem funkcji w Zarządzie. W 2016 roku Bank nie wypłacił członkom Zarządu Banku BPS S.A. zmiennych składników wynagrodzeń.

Za udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej, niezależnie od ilości posiedzeń w danym miesiącu, członkowie Rady Nadzorczej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. otrzymują miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe uzależnione od pełnionej funkcji oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw publicznych opublikowanego w Monitorze Polskim. W 2016 roku Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. wypłacił członkom Rady Nadzorczej łącznie 1 043 tys. zł.

Wynagrodzenia członów Zarządu Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej za 2016 r. wyniosły łącznie 8 549 tys. zł, natomiast wynagrodzenia członów Rad Nadzorczych spółek ukształtowały się na poziomie 1 628 tys. zł.

8.6. Zarządzanie zasobami ludzkimi

W 2016 r. wdrożono szereg inicjatyw/procesów z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi, które wpłynęły na optymalizację zatrudnienia i wzrost efektywności pracy.

W 2016 r. nastąpiła zmiana Regulaminu wynagradzania pracowników Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., która w szczególności miała na celu zwiększenie transparentności systemu wynagradzania, implementację do procedur bankowych zasad i wyników procesu wartościowania stanowisk oraz dostosowanie taryfikatora płacowego do wynagrodzeń rynkowych. Ponadto, rozpoczęto prace nad wdrożeniem nowego, spójnego i efektywnego systemu wynagradzania w Spółkach Grupy.

W obszarze szkoleń, koncentrowano się na podniesieniu kompetencji pracowników z zakresu zarządzania, komunikacji, obsługi klienta i sprzedaży. Przeprowadzone zostały szkolenia dedykowane kadry menadżerskiej w Centrali Banku, w znaczącej mierze dofinansowane z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Głównym celem projektu było pogłębienie wiedzy menadżerów z obszaru zarządzania, w tym rozwój kluczowych umiejętności interpersonalnych. W celu zwiększenia efektywności pracy pracowników placówek sprzedażowych, w 2016 r. Dyrektorzy Oddziałów przeszkoleni zostali z metody coachingu sprzedażowego oraz zastosowania w pracy zarządczej metody coachingowej. Dodatkowo, w II kwartale 2016 r. rozpoczęto program rozwojowy „GIEŁDA WIEDZY” skierowany do wszystkich pracowników Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Program opiera się na systemie dzielenia się wiedzą – od jego uruchomienia uczestniczyło w nim 241 pracowników Banku.

Mając na celu efektywne, wystandaryzowane i kompleksowe wprowadzenie nowego pracownika do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku, program adaptacji dla pracowników sieci został wzbogacony o nowe elementy. W ramach tego projektu, każdy nowy pracownik jednostek sieci sprzedaży, objęty będzie cyklem szkoleń służących zdobyciu umiejętności praktycznych. Szkolenia będą odbywać się w formie stacjonarnej, e-learningowej oraz w formie szkoleń na stanowisku pracy.

W ramach wprowadzonego w Banku systemu ocen pracowniczych opartego na modelu zarządzania przez cele (MBO), cele strategiczne Banku na 2016 r. zostały skaskadowane na całą organizację, a ich rozliczenie nastąpiło do końca I kwartału 2017 r.

W 2016 r. dokonano wielowymiarowej oceny w ramach „centrum oceny” (assessment center) sukcesorów na stanowiska kluczowe w Banku. Proces poprzedzony był szkoleniami dla pracowników Departamentu Organizacyjno-Prawnego i Kadr z ww. narzędzia oraz certyfikacją do pełnienia roli asesora. Wyniki oceny potencjału kandydatów na sukcesorów posłużą do zbudowania ich planów działań rozwojowych, przygotowujących do objęcia kluczowych stanowisk. Ciągły proces oceny potencjału i szkolenia kadry rezerwowej Banku stanowi bardzo istotny element zapewnienia ciągłości działania Banku i spełnienia wymogów rekomendacyjnych nadzorca.

W 2016 r. wdrożono nowy standard praktyk i staży, zapewniając tym samym jednostkom organizacyjnym możliwość wsparcia w realizacji ich bieżących zadań, poprzez rekrutowanie do pracy w Banku studentów i praktykantów. W 2016 r. w programie praktyk w Banku uczestniczyło 31 osób. Ponadto, w ramach współpracy ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie zorganizowany został cykl warsztatów pod hasłem Akademia Banku BPS. Bezpośrednim celem projektu była edukacja studentów uczelni, promowanie Banku BPS S.A. jako dobrego pracodawcy oraz promowanie marki Banku BPS S.A. jako Banku przyjaznego klientom, wielokrotnie nagradzanego przez rynek za unikalne produkty. Celem pośrednim projektu było pozyskanie nowych aktywnych klientów, aktywizowanie obecnych oraz rekrutacja studentów w ramach programu praktyk i staży.

W 2016 r. w Banku po raz pierwszy przeprowadzono Badanie Zaangażowania i Satysfakcji pracowników. Badanie miało na celu otrzymanie aktualnej informacji o tym, jak pracownicy oceniają atmosferę w pracy, co sądzą o swoich przełożonych, czy są zadowoleni z systemu wynagradzania. Proces badania był anonimowy. W IV kwartale 2016 r. prowadzone były warsztaty z udziałem przedstawicieli pracowników, mające na celu omówienie wyników badania dla poszczególnych jednostek, opracowanie „action planów” działań oraz wspólne wypracowanie i zdefiniowanie wartości Banku.

W 2016 r. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. otrzymał po raz kolejny „Certyfikat HR Najwyższej Jakości” przyznawany przez Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami. Wyróżnienie przyznane zostało po analizie najważniejszych obszarów zarządzania personelem takich jak: zatrudnienie, rekrutacja i program wsparcia dla odchodzących pracowników, rozwój pracowników, wynagrodzenie i systemy motywacyjne, komunikacja wewnętrzna i etyka w organizacji, employer branding i CSR. Analizę przeprowadzali audytorzy PSZK (Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami). Certyfikat HR Najwyższej Jakości dowodzi, że Bank BPS S.A. jest dobrym i wiarygodnym pracodawcą, stosującym nowoczesne rozwiązania w obszarze zarządzania kapitałem ludzkim.

8.7. Działalność w zakresie kontroli i nadzoru

W 2016 r., w ramach systemu kontroli wewnętrznej, w poszczególnych komórkach i jednostkach organizacyjnych Banku przeprowadzane były kontrole funkcjonalne (bieżące i następne) oraz niezależny audyt.

Kontrole funkcjonalne następne miały charakter planowy, określany samodzielnie przez kierujących poszczególnymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi, a ich częstotliwość powiązana była z oceną istotności

ponoszonego ryzyka z uwzględnieniem obszarów obarczonych wyższym ryzykiem zdefiniowanych w Zarządzeniu Prezesa Zarządu Banku BPS S.A. Planowanie odbywało się w okresie rocznym, a wyniki kontroli i zidentyfikowane nieprawidłowości sprawozdawane były półrocznie.

W 2016 r. podjęte zostały działania mające na celu poprawę skuteczności przeprowadzanych kontroli funkcjonalnych, tj.:

- ujednoczono tematykę, zakresy i wielkości prób w ramach kontroli funkcjonalnych przeprowadzanych w oddziałach Banku. We wszystkich oddziałach wprowadzony został jednorodny plan kontroli następczej oraz wybranych elementów kontroli bieżącej w ramach mitygacji ryzyka operacyjnego na 2016 r. Ponadto, rozszerzono zakres raportowania w przedmiotowym zakresie;
- powołano specjalny Zespół zadaniowy, który zidentyfikował główne przyczyny nieskuteczności dotychczas przeprowadzanej kontroli funkcjonalnej następczej w Banku oraz określił wstępną listę działań, jakie należałoby podjąć celem ich wyeliminowania.

Dodatkowo, powoływana corocznie w Banku Komisja Weryfikacyjna ds. przeprowadzania okresowej weryfikacji funkcjonujących mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej, podjęła się zadania mającego na celu zainicjowanie budowy nowej organizacji systemu kontroli wewnętrznej, dostosowanego do nowych, projektowanych regulacji według modelu trzech linii obrony. W wyniku prac Komisji określone zostały luki w obszarze organizacji systemu kontroli wewnętrznej oraz funkcji kontroli w świetle nowych przepisów. W 2017 r., powyższe działania będą kontynuowane.

Audyt w Banku w 2016 r. w całości realizowany był przez Departament Audytu. W jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku BPS S.A. oraz w spółkach zależnych przeprowadzono łącznie 32 badania audytowe, w tym 2 audyty doraźne. Zakres przeprowadzonych audytów problemowych obejmował m.in.:

- 1) kredytowe aktywa dochodowe;
- 2) działalność depozytową oraz operacje bankowe, w tym: prawidłowość podejmowanych działań dotyczących operacji kasowych i przelewów, likwidacji lokat terminowych;
- 3) przestrzeganie procedur związanych z przeciwdziałaniem zjawisku prania pieniędzy;
- 4) ryzyko transferu i kraju;
- 5) funkcjonowanie wybranych systemów informatycznych w Banku (IDM, wspomagające udzielanie kredytów i pożyczek);
- 6) proces zarządzania ryzykiem zawierania transakcji na instrumentach pochodnych;
- 7) analizę stopnia wdrożenia rekomendacji KNF dotyczących bezpieczeństwa transakcji płatniczych;
- 8) zarządzanie incydentami bezpieczeństwa;
- 9) ryzyko płynności i stopy procentowej;
- 10) zarządzanie ryzykiem kredytowym;
- 11) duże zaangażowania;
- 12) ryzyko rezydualne;
- 13) wsparcie sprzedaży;
- 14) bancassurance;
- 15) działalność zrzeczeniową;

- 16) ryzyko kadrowe oraz zmienne składniki wynagrodzeń;
- 17) zasady ładu korporacyjnego;
- 18) obsługę kart płatniczych;
- 19) spółki zależne Banku (BS Leasing, Veni SA oraz BPS Faktor).

W wyniku przeprowadzonych badań audytowych, Prezes Zarządu Banku wydał w 2016 r. łącznie 146 zaleceń poaudytowych dla jednostek i komórek organizacyjnych Banku oraz rekomendacji dla podmiotów zależnych.

Począwszy od 01.01.2016 r. Bank realizował zadania audytowe według jednolitych zasad, określonych w Podręczniku realizacji zadań audytu wewnętrznego, zgodnych ze standardami audytowymi obowiązującymi na rynku. Powyższe miało na celu poprawę jakości i sprawności przebiegu procesu audytowego oraz transparentność jego dokumentowania, doskonalenie współpracy i komunikacji z jednostkami/komórkami audytowymi. Wiązało się to z wprowadzeniem harmonogramu realizacji zadań audytowych, rejestru kontroli postępu prac i terminowości realizacji poszczególnych jego faz, porównywalnych ocen jakości zarządzania w każdym z audytowanych obszarów i oceny ryzyka dla Banku oraz oceny wykonanego zadania audytowego przeprowadzanej przez jednostkę/komórkę audytowaną po jego zakończeniu.

Ponadto, w celu usprawnienia monitoringu realizacji zaleceń wdrożony został mechanizm umożliwiający pozyskanie wyprzedzającej informacji o ryzyku niezrealizowania wydanych zaleceń w planowanym terminie.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonuje Biuro Zarządzania Zgodnością (BZZ), umiejscowione w Pionie Zarządzania Bankiem i podległe bezpośrednio Prezesowi Banku BPS S.A. Do podstawowych zadań Biura, zgodnie z zapisami zawartymi w regulacjach wewnętrznych, należy:

- 1) koordynowanie procesem zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz modeli;
- 2) ocena zgodności funkcjonowania Banku pod kątem ogólnej identyfikacji ryzyka braku zgodności z regulacjami wewnętrznymi, powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, ogólnie przyjętymi zasadami postępowania i standardami dobrych praktyk oraz regulacjami i zasadami, w ramach opiniowania projektów wewnętrznych aktów prawnych oraz projektów ich zmian;
- 3) ocena działań podejmowanych przez Bank w zakresie rozwiązywania zgłoszonych skarg i reklamacji klientów;
- 4) współpraca z zewnętrznymi podmiotami, w tym z KNF oraz GIIF (Generalny Inspektor Informacji Finansowej), w zakresie kompetencji Biura.

Zgodnie z postanowieniami ustawy Prawo bankowe, Bank wdrożył procedurę dot. anonimowego sposobu powiadamiania Członka Zarządu, a w szczególnych przypadkach Rady Nadzorczej, o naruszeniach obowiązujących w Banku procedur oraz standardów etycznych.

W czerwcu 2016 r. Bank wdrożył postanowienia wynikające z Rekomendacji W Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej zarządzania ryzykiem modeli. W strukturze organizacyjnej została wyodrębniona komórka ds. walidacji modeli, której zadaniem jest w szczególności koordynowanie procesem zarządzania ryzykiem modeli, w tym dokonywanie pomiaru zagregowanego poziomu ryzyka modeli i odnoszenia tego poziomu do przyjętej tolerancji na ryzyko modeli. Bank w procesie zarządzania ryzykiem uznaje ryzyko modeli za istotne, lecz mające umiarkowany lub podstawowy wpływ na sytuację finansową. Analizy istotności ryzyka modeli dokonuje się w cyklach kwartalnych.

W przypadku zarządzania ryzykiem braku zgodności, ryzyko to uznaje się jako istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową Banku.

8.8. Systemy kontroli i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych

Kontrola wewnętrzna

Proces sporządzania sprawozdań finansowych jest realizowany w ramach Pionu Finansów i Ryzyka. Podstawowymi elementami pozwalającymi na realizację procesu są przyjęte przez Zarząd Banku Zasady rachunkowości oraz sporządzane na ich podstawie zasady ewidencji zdarzeń gospodarczych Banku. W konsekwencji ewidencji zdarzeń powstają księgi Banku, będące w dalszej kolejności podstawą sporządzenia sprawozdań finansowych.

W procesie sporządzania sprawozdań finansowych zidentyfikowano następujące rodzaje ryzyka:

- 1) ryzyko błędnych danych wejściowych;
- 2) ryzyko niewłaściwej prezentacji danych w sprawozdaniach finansowych;
- 3) ryzyko zastosowania błędnych szacunków;
- 4) ryzyko braku integracji systemów IT i aplikacji operacyjnych i sprawozdawczych.

W celu ograniczenia wyżej wymienionego ryzyka określono strukturę procesu sporządzania sprawozdań finansowych w dwóch warstwach: aplikacyjnej i merytorycznej.

Część aplikacyjna procesu składa się z przepływu danych z podstawowych systemów operacyjnych Banku poprzez szereg interfejsów do bazy danych sprawozdawczych, na której osadzone są aplikacje sprawozdawcze. Warstwa aplikacyjna podlega kontrolom zgodnym z przyjętą w Banku polityką bezpieczeństwa systemów IT. Kontrole w szczególności obejmują zarządzanie użytkownikami, zarządzanie środowiskiem developerskim, integralność systemów przesyłania danych, w tym prawidłowość działania interfejsów pod kątem kompletności transferu danych z systemów operacyjnych do środowiska sprawozdawczego. Dla potrzeb prawidłowości zarządzania procesem sporządzania sprawozdań finansowych przygotowany został opis procesu według przyjętych w Banku Zasad sporządzania sprawozdania finansowego Banku BPS S.A., który zawiera wszelkie czynności występujące w procesie, a także określenie ich wykonawców. Ponadto, opis zawiera wskazanie kluczowych punktów kontrolnych.

Opis przyjętych przez Bank szacunków, zgodnych z MSR/MSSF, został ujęty w polityce rachunkowości. Szczegółowy opis zasad rachunkowości został ujęty w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku, w części „Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające” oraz „Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości”.

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

Wyboru niezależnego biegłego rewidenta do badania sprawozdań finansowych dokonuje Rada Nadzorcza Banku na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu.

W dniu 5 sierpnia 2015 roku Rada Nadzorcza Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dokonała wyboru firmy Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. z siedzibą w Warszawie jako podmiotu uprawnionego do przeprowadzenia badania sprawozdań finansowych Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.

oraz Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za lata 2015 - 2019. Umowa na przeprowadzenie badania sprawozdania finansowego Banku została zawarta w dniu 2 września 2015 roku. Informacje o wynagrodzeniu podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Banku zawarte są w nocie 50 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

8.9. Pozostałe informacje

Informacje wymagane na podstawie art. 111a ustawy Prawo bankowe

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług w obrocie krajowym i zagranicznym, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, w szczególności dla banków spółdzielczych, zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Sprawując funkcję banku zreszającego, na podstawie Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych Zrzeszenia i prowadzi niekonnurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność. Bank prowadzi operacje zarówno w polskich złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

Bank jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., która obejmuje podmioty świadczące specjalistyczne usługi m.in. w zakresie działalności maklerskiej, leasingowej, faktoringowej, inwestycyjnej, administracji nieruchomościami, IT, jak również zarządzania wierzytelnościami. Jest znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych oraz wspólnych przedsięwzięć, będących w posiadaniu Banku. Sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

Bank oraz podmioty podporządkowane Banku, mają siedzibę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2016 roku dochód Grupy Kapitałowej, obliczony jako suma wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu prowizji i opłat, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wyniku z pozycji wymiany, wyniku na działalności inwestycyjnej oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto, wyniósł 541 434 tys. zł, natomiast w 2015 roku 417 858 tys. zł. Dochód ten pochodzi w całości z działalności prowadzonej na terenie Polski.

W 2016 roku stopa zwrotu z aktywów Grupy Kapitałowej, obliczona jako stosunek zysku netto do aktywów razem wyrażonych jako średnia ze stanów bilansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2016 roku wyniosła 0,14 %, a w 2015 roku minus 0,23 %.

W 2016 roku Grupa Kapitałowa nie otrzymała wsparcia finansowego pochodzącego ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2014 roku poz. 158).

W 2016 roku w Grupie nie zawierano istotnych transakcji na warunkach innych niż rynkowe, a o wszelkich istotnych wydarzeniach informowano w raportach bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej BPS wynosiło 2 280 etatów, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2015 roku 2 421 etatów.

Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe

Zobowiązania pozabilansowe Grupy Kapitałowej obejmują:

- 1) zobowiązania do udzielania kredytów, na które składają się przyznane kwoty kredytów, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym;
- 2) udzielone gwarancje stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy Kapitałowej ze swoich zobowiązań wobec osób trzecich. Wartość gwarancji odzwierciedla maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa nie zaciągała zobowiązań z tytułu gwarancji emisji.

Tabela 20. Zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Zobowiązania finansowe	1 354 803	1 869 029	514 226	138,0%
- niewykorzystane linie kredytowe	491 075	1 121 507	630 432	228,4%
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	795 828	688 277	-107 551	86,5%
- limity na kartach kredytowych	14 483	15 496	1 013	107,0%
- pozostałe	53 417	43 749	-9 668	81,9%
Gwarancje udzielone	66 491	61 840	-4 651	93,0%
Razem zobowiązania warunkowe	1 421 294	1 930 869	509 575	135,9%

Tabela 21. Zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Bieżące operacje wymiany	99 943	128 270	28 327	128,3%
Terminowe operacje wymiany	481 017	460 852	-20 165	95,8%
Operacje papierami wartościowymi	55 653	271 573	215 920	488,0%
Razem zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży	636 613	860 695	224 082	135,2%

Tabela 22. Zobowiązania pozabilansowe otrzymane (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016	Zmiana 2016-2015	Dynamika 2016/2015
Finansowe	11 100	6 961	-4 139	62,7%
Gwarancyjne	73 991	75 824	1 833	102,5%
Razem zobowiązania pozabilansowe otrzymane	85 091	82 785	-2 306	97,3%

Informacje o wartości zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców

Jednym z istotnych elementów minimalizowania nieprzewidywalnych ryzyk mogących zmaterializować się w przyszłości w procesie kredytowania jest zabezpieczenie wiarytelności kredytowych udzielonych przez Bank i podmioty Grupy Kapitałowej.

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy Kapitałowej, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy Kapitałowej. Cel ten osiągany jest m.in. poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia – adekwatnego do podejmowanego ryzyka – o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wiarytelności.

Preferowane przez Grupę Kapitałową zabezpieczenia charakteryzują się:

- odpowiednio wysoką płynnością, pozwalającą w możliwie krótkim czasie na pokrycie wiarytelności Banku,
- możliwością pomniejszenia tworzonych przez Bank odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank oraz podmioty Grupy Kapitałowej cyklicznie monitorują ustanowione zabezpieczenia w celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych oraz podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe i gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej.

W przypadkach pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego rodzaju zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wiarytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, Grupa Kapitałowa dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

Ekspozycja kredytowa oraz wartość zabezpieczenia podlega monitoringowi w całym okresie kredytowania. Na koniec 2016 r. wartość wszystkich przyjętych przez Bank zabezpieczeń, które umożliwiały dokonanie pomniejszeń podstawy tworzenia odpisów wyniosła 21 478,3 mln zł, z tego 89,2 % (tj. 19 156,3 mln zł) stanowiły hipoteki, 5,6 % (tj. 1 201,5 mln zł) ustanowione zastawy oraz 5,2 % (tj. 1 120,5 mln zł) pozostałe typy zabezpieczeń (gwarancje lub poręczenia, przeniesienia prawa własności rzeczy, blokady środków pieniężnych).

Wystawione tytuły egzekucyjne

Zmiana ustawy Prawo bankowe uchyliła (od 27 listopada 2015 roku) uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych. Innych tytułów egzekucyjnych Bank nie wystawia.

Znaczące zdarzenia po dacie bilansu

W dniu 9 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii W o wartości 13 899 tys. zł.

W dniu 10 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy wydał postanowienie o wpisie do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję akcji serii Z o wartości 4 000 tys. zł.

Kapitał zakładowy Banku, po dokonanych podwyższeniach wynosi 417 247 tys. zł.

IX. DZIAŁALNOŚĆ MARKETINGOWA I PUBLIC RELATIONS

Działania marketingowe i public relations realizowane w 2016 roku skupiały się na wzmocnieniu wizerunku marki „Banki Spółdzielcze z Grupy BPS” oraz podmiotów Grupy Kapitałowej Banku BPS.

W 2016 roku Bank ściśle współpracował z mediami, informując o najważniejszych wydarzeniach, osiągnięciach podmiotów Grupy oraz zrzeszonych banków spółdzielczych. Generując publikacje medialne budował pozytywną reputację Grupy. W ramach współpracy z mediami Bank zrealizował m.in. debaty redakcyjne nt. bankowości spółdzielczej. Zaangażowany był również jako uczestnik i współorganizator konferencji branżowych.

Strategia działań reklamowych i promocyjnych w 2016 r. ukierunkowana była przede wszystkim na:

- 1) wspieranie sprzedaży i pozyskiwanie nowych klientów (działania promocyjne dla nowych produktów i usług Banku BPS S.A. w podstawowym zakresie: facebook, strona bankbps.pl, ulotka, plakat, baner etc.);
- 2) realizację kampanii promocyjnej o zasięgu ogólnopolskim na rzecz banków spółdzielczych ze środków pochodzących z Funduszu Promocyjnego.

Dodatkowo, Bank BPS S.A. ze środków uzyskanych od operatorów kart płatniczych (Visa i Mastercard) zrealizował kampanie dotyczące kredytu hipotecznego z kartą Visa, kredytów dla przedsiębiorców, a także usług MoneyGram.

Szczególnie aktywnie prowadzono działania w mediach społecznościowych na profilach Banku i banków spółdzielczych na Facebooku. Uruchomiono również profile pod nazwą Bank BPS Mobilnie na Facebooku, Tweeterze i Instagramie.

W czerwcu 2016 r. Bank zakończył trzecią edycję programu edukacyjnego TalentowiSKO. Podczas tej edycji przeprowadzono trzy konkursy:

- 1) „Oszczędzanie w SKO procentuje w Banku Spółdzielczym” – dla szkół podstawowych;
- 2) „Spółdzielnia dobrych serc” – dla szkół gimnazjalnych;
- 3) „Inkubator szkolnych biznesów” – dla szkół ponadgimnazjalnych.

Do Programu w tej edycji przystąpiło ponad 36 tys. uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych realizujących Program pod patronatem 76 banków spółdzielczych z Grupy BPS.

Wraz z końcem 2016 r. zakończyła się ogólnopolska kampania reklamowa promująca „Wygodny kredyt w bankach spółdzielczych z Grupy BPS”, realizowana ze środków Funduszu Promocyjnego. Kampania realizowana była w okresach największego zapotrzebowania klientów na kredyty gotówkowe (przygotowanie do roku szkolnego, remonty, prezenty świąteczne, wyjazdy zimowe).

Spot telewizyjny oraz dobór mediów zaowocował wzrostem sprzedaży kredytów gotówkowych w bankach spółdzielczych (ankieta wśród BS) oraz wyraźnie wzrósł odsetek osób, którym banki spółdzielcze kojarzą się

z „bankiem dla wszystkich” – z 5,4 % do 14,8 % (badanie przed i po kampanii) – to oznacza, że coraz więcej potencjalnych klientów odbiera banki spółdzielcze jako instytucje uniwersalne.

Rok 2016 przyniósł wiele nagród i wyróżnień dla Banku i jego pracowników. W ofercie dla klientów indywidualnych oferta kredytów hipotecznych z kartą kredytową BPS VISA znajdowała się w czołówkach rankingów kredytów hipotecznych. Miesięcznik „Forbes” wyróżnił kredyty Banku w kategorii najkorzystniejszych ofert kredytowych dla firm oraz aplikację BPS Mobilnie w kategorii najlepsza bankowość mobilna dla MŚP. Wraz ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi Bank BPS S.A. uplasował się na 3 miejscu w rankingu wszystkich banków biorących udział w procesie udzielania kredytu technologicznego, zarówno pod względem liczby, jak i wolumenu udzielonych kredytów. Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw wraz z Mazowiecką Izłą Rzemiosła i Przedsiębiorczości przyznały Bankowi tytuł Lidera Przedsiębiorczości 2016 roku w kategorii instytucje wspierające przedsiębiorczość. Za kredyt Szybka Inwestycja Agro, Bank odebrał nagrodę Złoty Żuraw Rolnictwa podczas Centralnych Targów Rolniczych 2016.

Rok 2016 to także okres dobrej współpracy Banku z instytucjami okołobankowymi. Związek Banków Polskich i Krajowy Związek Banków Spółdzielczych obchodzili w tym roku jubileusz 25-lecia i z tej okazji wyróżniły pamiątkowymi odznaczeniami wiele osób ze środowiska bankowego, w tym także pracowników Banku Polskiej Spółdzielczości i zrzeszonych banków spółdzielczych.

Bank wydawał magazyn „Bank Wspólnych Sił”, który relacjonuje najważniejsze wydarzenia w Grupie BPS i promuje sektor bankowości spółdzielczej. Magazyn prezentowany jest na stronie www.bankbps.pl oraz przesyłany mailowo do banków spółdzielczych.

X. PLANY GRUPY NA PRZYSZŁOŚĆ

W 2016 roku rozpoczęły się prace nad dwoma ważnymi dokumentami, tj. długofalową Strategią Zrzeszenia BPS oraz Strategią Grupy Kapitałowej Banku BPS. Będą to dokumenty, które określą najkorzystniejsze dla Grupy i całego Zrzeszenia kierunki działań strategicznych oraz docelowy model biznesowy Banku BPS S.A. Przeprowadzono wielokierunkowe analizy możliwych wariantów rozwoju Banku i Zrzeszenia. Podjęto decyzję, że w docelowym modelu funkcjonowania, Bank będzie prowadził zrównoważoną działalność komercyjną, pozwalającą na realizację głównych celów zawartych w obowiązującym programie naprawczym. Model ten zakłada systematyczną poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz utrzymanie kapitałów własnych na poziomie umożliwiającym stabilne funkcjonowanie zarówno Banku, jak i całego Zrzeszenia.

Rok 2017 to kolejny niełatwy okres, wymagający konsekwentnej realizacji celów i zadań wyznaczonych w poszczególnych obszarach funkcjonowania Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.

Podejmowane w bieżącym roku działania ukierunkowane są przede wszystkim na dalszą poprawę:

- adekwatności kapitałowej,
- rentowności działania między innymi w efekcie zmian organizacyjnych skutkujących ograniczeniem kosztów funkcjonowania podmiotów Grupy,
- jakości portfela kredytowego poprzez obniżenie poziomu ryzyka kredytowego dla nowych transakcji oraz zwiększenie efektywności procesów restrukturyzacyjno-windykacyjnych,

jak również dostosowanie oferty podmiotów Grupy do potrzeb zrzeszonych banków spółdzielczych.

Kontynuowane są również działania restrukturyzacyjne mające na celu uproszczenie struktury Grupy oraz uporządkowanie sposobu zarządzania w poszczególnych spółkach.

Pełna ich realizacja stanowić będzie kolejny krok w kierunku systematycznego rozwoju Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., jak i zrzeszonych banków spółdzielczych.

Podpisy Członków Zarządu Banku BPS S.A.

Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	Podpis
<i>Zdzisław Kupczyk</i>	<i>Prezes Zarządu</i>	
<i>Artur Adamczyk</i>	<i>Wiceprezes Zarządu</i>	
<i>Piotr Chrzanowski</i>	<i>Wiceprezes Zarządu</i>	
<i>Dariusz Olkiewicz</i>	<i>Wiceprezes Zarządu</i>	

Warszawa, 22 maja 2017 r.

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za 2016 rok zawiera 55 ponumerowanych stron.